Waterbeheerprogramma 2028-2033

Concept-ontwerp
Versie 12 oktober 2026

NB: Het Waterbeheerprogramma wordt gepubliceerd via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Daarom is bij het opstellen van dit document rekening gehouden met de eisen en beperkingen van deze publicatievorm:

- een smalle tekstkolom, vergelijkbaar met de weergave van ‘regels op de kaart’;
- beperkt gebruik van kaarten, grafieken, tabellen en afbeeldingen, omdat deze in de DSO-omgeving lastig voldoen aan de eisen voor digitale toegankelijkheid;
- geen tekstkaders of andere speciale opmaak.

Kaarten, afbeeldingen en aanvullende vormgeving kunnen eventueel worden opgenomen in een afzonderlijke publieksversie.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Beheergebied 6
3. Koers 8
   3.1 Missie 8
   3.2 Visie 8
   3.3 Leidende principes voor afwegingen in het waterbeheer 8
   3.4 Strategische en tactische doelen 9
4. Omgeving 12
   4.1 Effect 12
   4.2 Het waterbelang verankeren 12
   4.3 Waterbeheer verbinden met maatschappelijke opgaven 15
5. Waterveiligheid 19
   5.1 Effect 19
   5.2 Keringen in goede staat 19
   5.3 Voldoen aan de veiligheidsnormen 21
6. Voldoende en gezond water 23
   6.1 Effect 23
   6.2 Het watersysteem in balans 23
   6.3 Voorbereiden op klimaatverandering en bodemdaling 27
   6.4 Waterkwaliteit verbeteren 29
7. Schoon en gezuiverd water 33
   7.1 Effect 33
   7.2 De afvalwaterketen op orde 33
   7.3 Kosten eerlijk verdelen 35
   7.4 Voorbereiden op de toekomst 36
   7.5 Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen 37
8. Uitvoering en monitoring 39
Bijlagen 41
   I. Financiën 41
   II. Overzichtstabellen inclusief wettelijke kaders 44

1. Inleiding

Wat is het Waterbeheerprogramma?
Goed waterbeheer is onmisbaar voor wonen, werken en leven in ons beheergebied. Dijken, gemalen, watergangen en zuiveringen maken het mogelijk om te leven in een gebied dat grotendeels onder zeeniveau ligt. Tegelijkertijd nemen de uitdagingen toe. Klimaatverandering, bodemdaling, ruimtelijke ontwikkelingen en veranderingen in het gebruik van water stellen steeds hogere eisen aan het waterbeheer.

Het Waterbeheerprogramma 2028-2033 beschrijft hoe Waterschap Zuiderzeeland in de planperiode invulling geeft aan zijn taken en opgaven. In het programma staat welke doelen worden nagestreefd, welke keuzes daarvoor nodig zijn en welke maatregelen worden uitgevoerd om ook in een veranderend klimaat te blijven werken aan waterveiligheid, voldoende en gezond water en een goed functionerend afvalwatersysteem.

Het Waterbeheerprogramma verbindt de langetermijndoelen van het waterschap met het werk dat in de periode 2028-2033 wordt uitgevoerd. Daarmee vormt het programma het kader voor beleid, uitvoering en verantwoording. Het Waterbeheerprogramma is een wettelijk verplicht en zelfbindend programma onder de Omgevingswet. Het vormt het kader voor de keuzes die wij als waterschap maken en voor de uitvoering van onze taken. Daarnaast agendeert het programma ontwikkelingen en onderwerpen die in de planperiode om verdere (beleids)uitwerking of besluitvorming vragen. Het programma schept geen directe rechten of verplichtingen voor inwoners, bedrijven of andere partijen. Wel maakt het inzichtelijk welke doelen wij nastreven, welke maatregelen wij willen uitvoeren en welke beleidsontwikkelingen worden voorzien.

Voor wie is het programma geschreven?
Het Waterbeheerprogramma is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij het waterbeheer in ons beheergebied. Het biedt inzicht in de doelen, keuzes en maatregelen van het waterschap voor inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, medeoverheden en andere belanghebbenden. Daarnaast vormt het programma een richtinggevend document voor het dagelijks handelen van het waterschap.

Totstandkoming en participatie
Het Waterbeheerprogramma is door het waterschap opgesteld en afgestemd met overheden, maatschappelijke organisaties, belangenorganisaties en andere betrokken partijen. Tijdens de voorbereiding zijn ontwikkelingen, aandachtspunten en opgaven voor de komende jaren verkend en besproken. Deze inzichten zijn gebruikt bij het opstellen van het programma. Over de wijze waarop participatie plaatsvond en welke resultaten dit opleverde leggen wij afzonderlijk verantwoording af.

Bij het opstellen van dit Waterbeheerprogramma zijn de resultaten van de tussentijdse evaluatie uit 2025 van het

Waterbeheerprogramma 2022-2027 benut. Uit de evaluatie bleek dat de structuur met strategische doelen, tactische doelen en maatregelen houvast biedt, maar dat de relatie tussen doelen en maatregelen niet altijd duidelijk was en het doelbereik niet altijd goed kon worden bepaald. Daarom zijn in dit Waterbeheerprogramma doelen, maatregelen en monitoring nadrukkelijker met elkaar verbonden. Daarnaast zijn de inhoudelijke conclusies en aandachtspunten uit de evaluatie betrokken bij de uitwerking van de programma's en maatregelen voor de periode 2028-2033.

Programma Financiën, Organisatie en Informatie

Naast de in dit Waterbeheerprogramma beschreven watertaken kent Waterschap Zuiderzeeland het programma Financiën, Organisatie en Informatie (FOI). Dit programma richt zich op de bedrijfsvoering en ondersteunt de organisatie bij de uitvoering van haar taken. Het maakt daarom geen onderdeel uit van het Waterbeheerprogramma. Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering kunnen wel van invloed zijn op de uitvoering en het bereiken van de doelen, bijvoorbeeld op het gebied van digitale transformatie. Waar zulke ontwikkelingen van wezenlijk belang zijn voor het waterbeheer, benoemen we deze op hoofdlijnen. De inhoudelijke uitwerking vindt elders plaats.

Digitale transitie is van wezenlijk belang voor de uitvoering van ons waterbeheer. Goede, beschikbare en betrouwbare informatie helpt ons om ontwikkelingen te volgen, risico’s tijdig te herkennen, werkzaamheden doelgericht uit te voeren en keuzes beter te onderbouwen. Digitale toepassingen ondersteunen onder meer het beheer van onze keringen, watersystemen en afvalwaterketen, de samenwerking met partners en de monitoring van doelen en maatregelen. Daarmee verandert digitale transitie niet onze wettelijke opdracht, maar wel de manier waarop wij deze opdracht uitvoeren.

Overgang van de planperiode 2022-2027 naar 2028-2033

Aan het einde van de planperiode van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 stellen wij een beknopte eindevaluatie op. Hierin leggen wij verantwoording af over de uitvoering van het Waterbeheerprogramma en beschrijven wij op hoofdlijnen welke maatregelen zijn afgerond, welke maatregelen doorlopen en welke maatregelen zijn vervangen of anders zijn ingevuld. De eindevaluatie heeft nadrukkelijk niet het karakter van een nieuwe beleidsmatige evaluatie van het programma. De focus ligt op de uitvoering van de maatregelen en de overdracht van relevante informatie naar een volgende programmaperiode. Daarmee ontstaat een transparante verbinding tussen opeenvolgende Waterbeheerprogramma's en blijft inzichtelijk hoe doelen en maatregelen zich in de tijd ontwikkelen.

Relatie met andere instrumenten

Het Waterbeheerprogramma staat niet op zichzelf. Het geeft op het niveau van het waterschap invulling aan nationale, provinciale en Europese kaders voor het waterbeheer. Daarbij houden wij rekening met onder meer het Nationaal

Waterprogramma en Europese richtlijnen voor bijvoorbeeld waterkwaliteit, waterveiligheid, afvalwater en weerbaarheid. Het Waterbeheerprogramma is in nauwe samenwerking met de provincie Flevoland en in samenhang met het Regionaal Waterprogramma opgesteld. Daarbij zijn de programma's inhoudelijk op elkaar afgestemd.

Binnen het waterschap vertaalt het Waterbeheerprogramma wettelijke verplichtingen, vastgesteld beleid en ambities naar doelen en maatregelen voor de planperiode. Het programma biedt daarmee een kader voor de uitvoering en vormt een belangrijke basis voor de begroting en verantwoording. De doelen en maatregelen kunnen daarnaast aanleiding geven tot verdere uitwerking in beleid, regels en andere instrumenten.

Relatie met andere trajecten

Tegelijk met de voorbereiding van dit Waterbeheerprogramma is binnen Waterschap Zuiderzeeland een strategische verkenning richting 2100 gestart. In dit traject wordt samen met bestuur, deskundigen en belanghebbenden verkend welke ontwikkelingen op de lange termijn van invloed kunnen zijn op het waterbeheer en welke keuzes daaruit voort kunnen vloeien voor de rol, werkwijze en ambities van het waterschap. De strategische verkenning bevindt zich tijdens het opstellen van dit Waterbeheerprogramma nog in de uitwerkingsfase. Daarom is dit programma gebaseerd op de actuele koers, beleidskaders en inzichten van het waterschap, zonder vooruit te lopen op de uitkomsten van de strategische verkenning. Nieuwe inzichten uit de strategische verkenning kunnen aanleiding geven voor verdere beleidsontwikkeling en worden, waar relevant, betrokken bij toekomstige actualisaties van beleid en programma's.

Leeswijzer

Na deze inleiding volgt een beschrijving van het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland en de koers van het waterschap. Vervolgens wordt per thema beschreven waar we nu staan, waar we naartoe werken en welke maatregelen in de planperiode worden uitgevoerd. Tot slot wordt toegelicht hoe de uitvoering van het programma wordt gevolgd en waar nodig wordt bijgestuurd.

2. Beheergebied

Het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland ligt grotendeels op de bodem van de voormalige Zuiderzee en behoort daarmee tot de jongste landschappen van Nederland. Het omvat de Noordoostpolder, Oostelijk Flevoland en Zuidelijk Flevoland. Daarnaast beheert het waterschap enkele kleinere gebieden buiten Flevoland die hydrologisch onderdeel uitmaken van hetzelfde watersysteem: kleine delen van Friesland en kleine delen van Overijssel.

Het gebied is ontstaan door de drooglegging van delen van de Zuiderzee en is ingericht als een samenhangend waterstaatkundig systeem. Dijken, gemalen, vaarten, tochten en andere waterwerken maken het mogelijk om te wonen, werken, recreëren en ondernemen in een gebied dat oorspronkelijk onder water lag.

Een belangrijke basis van het beheergebied wordt gevormd door de waterkeringen. Deze beschermen het gebied tegen overstroming vanuit het IJsselmeer, Markermeer, Ketelmeer, Vossemeer en de randmeren. Achter deze keringen ligt een gebied met steden en dorpen, landbouwgronden, natuurgebieden, recreatievoorzieningen en bedrijvigheid. Waterveiligheid is daardoor een basisvoorwaarde om in dit gebied veilig te kunnen leven.

Ons beheergebied ligt grotendeels beneden het omringende waterpeil. Daardoor kan water niet vrij afstromen naar het omliggende watersysteem en worden waterstanden actief

beheerd. De bodem, het grondwater en het oppervlaktewater hangen nauw met elkaar samen en bepalen gezamenlijk de werking van het water- en bodemsysteem. Via een fijnmazig netwerk van watergangen, gemalen en kunstwerken wordt water aangevoerd, verdeeld, vastgehouden en afgevoerd. Daarmee proberen we water beschikbaar te houden voor de verschillende functies en wateroverlast zoveel mogelijk te beperken.

Naast het watersysteem beheert het waterschap ook het afvalwatersysteem. Afvalwater van huishoudens en bedrijven wordt via rioolgemalen en persleidingen naar afvalwaterzuiveringsinstallaties vervoerd. Daar wordt het gezuiverd voordat het wordt teruggebracht in het oppervlaktewater. Het watersysteem en het afvalwatersysteem vormen samen een belangrijk onderdeel van de leefomgeving in Flevoland.

De waterhuishouding van het gebied wordt beïnvloed door onder meer de inrichting van het landschap, de bodemopbouw, het grondwatersysteem, de aanvoer van water van buiten het gebied en de weersomstandigheden. Zo zijn water, bodem en het gebruik van de ruimte onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Ons beheergebied in cijfers
Het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland omvat circa 250.000 hectare, waarvan ongeveer 150.000 hectare binnendijks, dat door het waterschap beheerd wordt. Binnen het gebied wonen ruim 463.000 inwoners. Het waterschap beheert circa 263 kilometer waterkeringen, een keersluis, 1.200 kilometer vaarten en tochten, 5.000 kilometer sloten, zeven hoofdgemalen, vijf afvalwaterzuiveringsinstallaties en een groot aantal kunstwerken. Deze infrastructuur vormt de basis van het waterbeheer in Flevoland.

Ons beheergebied op de kaart
De kaart aan het begin van dit hoofdstuk geeft een overzicht van het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland. Vanwege de digitale publicatie via het DSO en het belang van actuele informatie wordt voor kaarten van waterstaatswerken en de actuele en nagestreefde toestand van het watersysteem verwezen naar de digitale informatievoorziening van het waterschap. Actuele informatie over het watersysteem, waterkeringen, peilgebieden, beheerobjecten en de actuele en nagestreefde toestand van wateren is beschikbaar via onze digitale informatievijver. Deze bevat zowel het open dataportaal als de legger. Actuele informatie over de waterkwaliteit is beschikbaar via het waterkwaliteitsportaal.

3. Koers

3.1 Missie

Het beschermen tegen overstromingen, het zorgen voor schoon en voldoende water en het zuiveren van afvalwater zijn essentieel om veilig en gezond te kunnen blijven wonen, werken en recreëren op de bodem van de vroegere Zuiderzee. Daarom is de zorg voor het watersysteem, het zuiveringssysteem en de dijken toevertrouwd aan Waterschap Zuiderzeeland, als functionele overheid.

3.2 Visie

Ons beheergebied is ontstaan door de drooglegging van de voormalige Zuiderzee. Het is een uniek gebied dat alleen kan functioneren dankzij actief waterbeheer. Dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Als waterschap dragen wij zorg voor de voorwaarden die nodig zijn om het gebied veilig en leefbaar te houden, nu en in de toekomst. We beschermen, beheren en versterken het watersysteem.

Klimaatverandering, intensief water- en bodemgebruik en toenemend ruimtegebruik zetten het water- en bodemsysteem onder druk. Ook keuzes over de inrichting en het gebruik van het gebied werken vaak nog tientallen jaren door. We beheren, onderhouden, vernieuwen en ontwikkelen met oog voor veranderende omstandigheden en de lange termijn. Vanuit onze kennis van en verantwoordelijkheid voor het water maken wij inzichtelijk wat nodig is voor waterveiligheid, voldoende en gezond water en een goed functionerende afvalwaterketen, nu en in de toekomst. We maken duidelijk welke mogelijkheden het watersysteem biedt, waar grenzen in beeld komen en welke veranderingen nodig zijn om met die grenzen en de gevolgen daarvan om te gaan. Wat goed is voor water en bodem, laten we sturend zijn in onze keuzes.

Veel keuzes die van invloed zijn op water en bodem worden niet alleen door het waterschap gemaakt. Daarom werken we samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden. Ook van hen verwachten we dat zij zorgvuldig omgaan met het water- en bodemsysteem. Als waterschap brengen we onze kennis in, benutten kennis en ervaringen uit het gebied en hebben daarbij ook oog voor andere maatschappelijke opgaven. Zo geven wij invulling aan onze verantwoordelijkheid om het waterbelang zichtbaar te maken, te beschermen en te verankeren in keuzes die ons beheergebied raken.

3.3 Leidende principes voor afwegingen in het waterbeheer

De leidende principes geven richting aan de keuzes die we maken. Ze helpen ons om afwegingen te maken wanneer belangen botsen, middelen beperkt zijn of niet alles tegelijk kan.

Water en bodem als vertrekpunt
We beschermen en versterken het water- en bodemsysteem en zorgen dat ontwikkelingen passen binnen de mogelijkheden en grenzen ervan.

Omgevingsgericht handelen
We zien water als onderdeel van de leefomgeving. Samen met inwoners, bedrijven, terreinbeheerders, agrariërs en overheden werken we aan onze wateropgaven. We hebben oog voor de effecten van onze keuzes op de omgeving en wegen daarin belangen van anderen af.

Adaptief en toekomstgericht
We kijken verder vooruit dan de opgaven van vandaag en maken keuzes die ook bij veranderende omstandigheden blijven bijdragen aan een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem.

Betrouwbaar en uitlegbaar
We doen wat we zeggen, nemen verantwoordelijkheid voor onze keuzes en leggen uit waarom we die maken. We handelen voorspelbaar, zijn transparant over onze afwegingen en zetten publieke middelen doelmatig in.

Betaalbaar en rechtvaardig
We maken bewuste keuzes in de inzet van onze middelen en zorgen voor een eerlijke en uitlegbare verdeling van kosten, baten en gevolgen.

3.4 Strategische en tactische doelen

Onze missie en visie geven ons richting. Ze laten zien wat onze opdracht is, wat we daarbij belangrijk vinden en hoe we willen handelen. We werken aan een watersysteem, waterveiligheid en een afvalwaterketen die ook op lange termijn goed blijven functioneren en bijdragen aan een leefbare en toekomstbestendige omgeving. Dat vraagt dat wij vooruitkijken en ons werk richten op doelen op de lange termijn.

Onze strategische doelen maken zichtbaar wat we willen bereiken. Ze beschrijven hoe de leefomgeving eruitziet als de waterveiligheid op orde is, als er voldoende en gezond water beschikbaar is, als afvalwater goed gezuiverd wordt en als water en bodem als basis gebruikt worden bij ruimtelijke keuzes. Het zijn de effecten waar we naar toe werken op de lange termijn, richting 2100.

De strategische doelen bouwen voort op onze wettelijke opdracht, de koers uit het vorige Waterbeheerprogramma en sindsdien vastgestelde bestuurlijke kaders en beleidsontwikkelingen. Voor dit Waterbeheerprogramma zijn de bestaande doelen op basis van onder meer een beleidsanalyse en bestuurlijk gesprek opnieuw bezien en waar nodig aangepast.

In dit Waterbeheerprogramma zetten we concrete stappen in de richting zoals omgeschreven in de strategische doelen. De

strategische doelen vormen de basis voor ons werk. Ze geven houvast bij het maken van keuzes en verbinden wat we vandaag doen met wat we in de toekomst willen bereiken.

Onze strategische doelen

Omgeving
We dragen vanuit onze watertaken bij aan maatschappelijke opgaven en beschermen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem.

Waterveiligheid
We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.

Voldoende en gezond water
We streven, binnen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem, naar voldoende en gezond water voor de gebruiksfuncties en voor een goed functionerend ecosysteem.

Schoon en gezuiverd water
We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.

Strategische doelen als basis van dit programma
De strategische doelen vormen het vertrekpunt voor dit programma. In de volgende hoofdstukken werken we deze per thema uit. Daarbij vertalen we ze naar tactische doelen voor de planperiode en maken we concreet welke stappen we de komende jaren zetten.

Overzichtstabel strategische en tactische doelen

OMGEVING	**WATERVEILIGHEID**	**VOLDOENDE EN GEZOND**	**SCHOON EN GEZUIVERD**
We dragen vanuit onze watertaken bij aan maatschappelijke opgaven en beschermen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem.	We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.	We streven, binnen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem, naar voldoende en gezond water voor de gebruiksfuncties en voor een goed functionerend ecosysteem.	We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.
1. Het waterbelang is leidend voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen, door inzet van onze kennis, instrumenten en vroegtijdige samenwerking met omgevingspartners.	1. De keringen verkeren in goede staat, nu en in de toekomst.	1. Het watersysteem verkeert in een goede staat en het beheer en onderhoud zijn zo ingericht dat waterkwantiteit, waterkwaliteit en biodiversiteit in samenhang worden afgewogen.	1. We zorgen dat alle onderdelen van de afvalwaterketen functioneren en dat het geproduceerde effluent schoon is.
2. Bij de uitvoering van onze watertaken wegen we maatschappelijke effecten mee en geven we invulling aan geldende kaders en doelstellingen.	2. De keringen voldoen tijdig aan de gestelde veiligheidsnormen.	2. Het watersysteem en het gebruik daarvan sluiten zoveel mogelijk aan bij de veranderende omstandigheden als gevolg van klimaatverandering en bodemdaling.	2. De kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijk verdeeld, doordat de discrepantie per zuiveringskring onder de 15% komt of blijft.
		3. De waterkwaliteit in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteitsdoelstellingen en ondersteunt de gebruiksfuncties.	3. De afvalwaterketen kan de verwachte ontwikkeling van het afvalwateraanbod verwerken en levert een aantoonbare bijdrage aan het verminderen van microverontreinigingen in het oppervlaktewater.
			4. De afvalwaterketen is een bron van herbruikbaar water, energie en grondstoffen en verlaagt zijn klimaatimpact door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

4. Omgeving

4.1 Effect

De komende decennia verandert ons beheergebied ingrijpend. Opgaven voor woningbouw, economische ontwikkeling, energietransitie, natuur en klimaat komen steeds vaker samen. Als waterschap voeren wij onze watertaken uit in een omgeving waarin keuzes steeds vaker doorwerken op bredere maatschappelijke opgaven. Tegelijkertijd hebben maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen steeds meer invloed op het functioneren van het water- en bodemsysteem. Daarom wegen wij bij de uitvoering van onze taken maatschappelijke effecten explicieter mee en zorgen we dat water- en bodembelangen mee worden gewogen bij ontwikkelingen in ons beheergebied. We dragen vanuit onze watertaken bij aan maatschappelijke opgaven en we beschermen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem. Zo ontstaat een leefomgeving waarin het ook op lange termijn prettig wonen, werken en leven is.

Strategisch doel omgeving

We dragen vanuit onze watertaken bij aan maatschappelijke opgaven en beschermen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem.

Tactische doelen omgeving

1. Het waterbelang is leidend voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen, door inzet van onze kennis, instrumenten en vroegtijdige samenwerking met omgevingspartners.
2. Bij de uitvoering van onze watertaken wegen we maatschappelijke effecten mee en geven we invulling aan geldende kaders en doelstellingen.

4.2 Het waterbelang verankeren

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

De ruimte in Flevoland wordt steeds intensiever gebruikt, terwijl klimaatverandering de draagkracht van het water- en bodemsysteem onder druk zet. De ruimte om ontwikkelingen op te vangen wordt kleiner. Daardoor nemen de risico’s op hogere maatschappelijke kosten, grotere kwetsbaarheid en beperkingen voor toekomstig gebruik toe. Vanuit onze kennis maken wij duidelijk wat het water- en bodemsysteem aankan, waar de grenzen liggen en wat dit betekent voor de inrichting en het gebruik van het watersysteem en de ruimte.

Ook buiten het waterbeheer krijgt het uitgangspunt dat water en bodem sturend zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen steeds meer doorwerking in beleid, regelgeving en bestuurlijke afspraken. Ruimtelijke ontwikkelingen worden bepaald door de mogelijkheden, grenzen en draagkracht van het water- en bodemsysteem. Vanuit onze rol als waterbeheerder geven wij de mogelijkheden en grenzen aan en brengen wij water- en bodembelangen structureel in bij keuzes over de leefomgeving. In deze planperiode werken we dit verder uit, zodat steeds concreter wordt welke randvoorwaarden we vanuit het water- en bodemsysteem meegeven en hoe we omgaan met ontwikkelingen die daar niet vanzelfsprekend binnen passen.

In de vorige cyclus verkenden we de grenzen van het water- en bodemsysteem. Klimaatverandering, bodemdaling en het intensievere gebruik van water en bodem maken het systeem kwetsbaarder. Dit kan ook de gebruiksfuncties raken die afhankelijk zijn van het water- en bodemsysteem. De grenzen zijn niet altijd scherp aan te wijzen. Een veilig, leefbaar en economisch sterk Flevoland vraagt om voortdurende aandacht voor het water- en bodemsysteem.

Samen met onze gebiedspartners verkennen we of koersaanpassingen nodig zijn en welke passend en haalbaar zijn. Daarbij hanteren ook wij de basisprincipes die in de concept-omgevingsvisie van de provincie Flevoland zijn opgenomen:

- *Nadelen of kosten van inrichtingsmaatregelen niet afwentelen naar de toekomst;*
- *De sponswerking van het systeem vergroten;*
- *Rekening houden met extreme situaties en dat bezien vanuit het perspectief 2100;*
- *Zoveel mogelijk uitgaan van mogelijkheden om de inrichting op termijn aan te passen, dus rekening houden met ruimtebeslag voor toekomstige ontwikkelingen;*
- *Kansen benutten voor herstel van het watersysteem en de bodem en uitgaan van robuuste en daarmee toekomstbestendige systemen;*
- *Uitgaan van de lagenbenadering.*

We gebruiken deze principes om ontwikkelingen niet alleen op hun directe uitvoerbaarheid te beoordelen, maar ook op hun gevolgen op de lange termijn, mogelijke afwenteling en het aanpassingsvermogen.

Communicatie en strategisch omgevingsmanagement vormen een onmisbare schakel tussen onze kennis van het water- en bodemsysteem en de keuzes die in de leefomgeving worden gemaakt. We maken zichtbaar met onze kennis, feiten en data hoe het watersysteem werkt, welke keuzes nodig zijn, en wat mogelijke gevolgen van alternatieven zijn. Zo werken we aan waterbewustzijn en positioneren we ons als waterexpert.

Op basis van onze kennis adviseren we over omgevingsvisies, programma's, omgevingsplannen en gebiedsontwikkelingen. We richten onze inzet vooral op de fase waarin alternatieven worden onderzocht en keuzes nog niet gemaakt zijn. Het vraagt ook om duidelijke beleidskeuzes en een gedeeld beeld van hoe we omgaan met ruimtelijke ontwikkelingen en het gebruik van het water- en bodemsysteem. Daarom versterken we ons beleid, afwegingskaders en Waterschapsverordening. Hiervoor is een agenda 'water en bodem sturend' vastgesteld waarin is vermeld voor welke onderwerpen we nieuw beleid ontwikkelen of bestaand beleid aanpassen en dat vertalen naar onze verordening, onze communicatie in het gebied, onze inzet voor gebiedsprocessen en maatregelen voor de inrichting en het beheer van ons watersysteem.

Via de beleidscyclus vertalen we bevindingen uit vergunningverlening, toezicht en handhaving naar actualisatie van beleid en regels. Hiermee hebben we een actuele en samenhangende basis waarmee water- en bodembelangen duurzaam worden verankerd in keuzes over de leefomgeving.

Ten slotte is vergunningverlening, toezicht en handhaving belangrijk voor het vroegtijdig borgen van onze water- en bodembelangen. Bij vergunningverlening worden beleid en regels toegepast op concrete activiteiten en borgen we via vooroverleg, advisering en vergunningsvoorwaarden onze belangen. Toezicht maakt zichtbaar of activiteiten volgens de regels en voorschriften worden uitgevoerd. Waar dat niet gebeurt, kan handhaving nodig zijn. Daarmee zorgen we ervoor dat de uitgangspunten voor het water- en bodemsysteem ook in de praktijk doorwerken.

Waar willen we naar toe?
Het waterbelang is leidend voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen, door inzet van onze kennis, instrumenten en vroegtijdige samenwerking met omgevingspartners.

We zetten onze kennis en instrumenten in om het waterbelang vroegtijdig in ruimtelijke en economische ontwikkelingen te borgen. Door samen te werken met onze omgevingspartners zorgen we voor keuzes waarin water en bodem sturend zijn. Zo dragen we bij aan een inrichting van het gebied en het gebruik van de ruimte die ook op lange termijn houdbaar is.

Hoe komen we daar?
- Uitvoeren van de agenda ‘water en bodem sturend’, waarbij de principes water en bodem sturend worden vertaald naar beleid, regelgeving (waaronder de Waterschapsverordening) en instrumenten, zodat het waterbelang tijdig, expliciet en consistent wordt meegenomen in ruimtelijke keuzes en het gebruik van de ruimte (doorlopend).
- Uitvoeren van de vastgestelde communicatiestrategie, waarin speciale aandacht is voor het waterbewustzijn van onze inwoners en ondernemers (doorlopend).
- Verder ontwikkelen van omgevingsgericht werken, waarbij we zicht hebben op ruimtelijke en economische ontwikkelingen en onze inzet kunnen prioriteren op ontwikkelingen met de grootste impact op het water- en bodemsysteem (doorlopend).
- Vroegtijdig en gericht adviseren bij visie-, beleid- en planvorming van omgevingspartners, zodat het waterbelang en de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem in een vroeg stadium worden meegenomen in ruimtelijke en economische keuzes (doorlopend).
- Samenwerken via het samenwerkingsverband Samen maken we Flevoland om de Strategische Agenda Flevoland uit te werken, met specifieke aandacht voor de integratie van de pijler Robuust natuurlijk fundament (doorlopend).

- De legger, Waterschapsverordening en onderhoudsverordening, als omgevingsdocumenten, actueel en compleet maken en houden (doorlopend).
- Het beleid in het beleidshuis conform de eisen van de Omgevingswet publiceren (2030) en compleet en actueel maken en houden (doorlopend).
- Continueren en doorontwikkelen van vergunningverlening, toezicht en handhaving, zodat het waterbelang vroegtijdig en duurzaam wordt geborgd in ruimtelijke ontwikkelingen en naleving van regels wordt gewaarborgd (doorlopend).

4.3 Waterbeheer verbinden met maatschappelijke opgaven

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

Waterbeheer is de kern van ons werk. Met het beheer van het watersysteem beschermen we ons beheergebied tegen overstromingen, zorgen we voor voldoende water en werken we aan een goede waterkwaliteit. Daarmee leggen we de basis voor wonen, werken, landbouw en natuur. De keuzes die we maken hebben gevolgen voor bredere maatschappelijke opgaven. Andersom hebben maatschappelijke opgaven invloed op de uitvoering van onze watertaken. Voorbeelden zijn klimaatadaptatie, weerbaarheid, circulariteit en de kwaliteit van onze leefomgeving.

Bij de uitvoering van onze watertaken voldoen we aan de eisen die voortvloeien uit wet- en regelgeving. Daarnaast hebben we te maken met maatschappelijke ontwikkelingen en bestuurlijke ambities die invloed hebben op de manier waarop we onze taken uitvoeren. Bij de uitvoering van onze watertaken zoeken we de samenwerking met inwoners, bedrijven, overheden en gebiedspartners. We gaan met hen in gesprek over opgaven, belangen en mogelijke oplossingen. Daarbij benutten we kennis en ervaring uit het gebied en maken we duidelijk wat binnen onze rol en verantwoordelijkheden mogelijk is.

Ook digitalisering ondersteunt ons bij de uitvoering van onze watertaken. Met data en digitale toepassingen vergroten we ons inzicht in het water- en bodemsysteem en kunnen we beter inspelen op veranderingen en opgaven in ons beheergebied.

Door klimaatverandering en intensief gebruik van de ruimte wordt het steeds belangrijker om niet alleen te kijken naar het directe effect van maatregelen op het watersysteem, maar ook naar de bredere effecten op de leefomgeving. In de afgelopen jaren hebben we hierin stappen gezet, bijvoorbeeld door energieneutraal te werken, reststromen opnieuw te gebruiken en watergangen natuurvriendelijker in te richten. Onze klimaataanpak en energiestrategie hebben de afgelopen jaren gezorgd dat we op gestructureerde wijze invulling hebben kunnen geven aan deze opgaven en het werken aan het behalen van de lange termijn doelen. Recent hebben we daar de visie op circulariteit aan toegevoegd. In deze planperiode geven we verder uitvoering aan deze onderwerpen, waarbij we ook tussentijds de balans opmaken om het doelbereik in beeld te brengen.

Klimaatverandering vraagt niet alleen om maatregelen gericht op het beperken van verdere opwarming van de aarde, maar ook om aanpassingen van de leefomgeving aan de gevolgen ervan. Wateroverlast, droogte en hitte raken steeds vaker opgaven zoals woningbouw, natuur en gezondheid. Daarom werken wij samen met gemeenten, provincie, veiligheidsregio en andere partners binnen Klimaatadaptief Flevoland (KAF). Via de Regionale Adaptatiestrategie Flevoland dragen wij vanuit onze watertaken bij aan een klimaatbestendig en waterrobuust beheergebied.

We werken voor veel onderwerpen samen met partners in ons gebied maar ook daarbuiten, bijvoorbeeld door kennis en ervaring te delen in internationale projecten. Internationale samenwerking helpt ons om wateropgaven in ons eigen beheergebied effectief aan te pakken. Veel ontwikkelingen die van invloed zijn op ons werk, zoals klimaatverandering, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid, spelen op Europese en mondiale schaal. Door samen te werken met (internationale) partners delen we kennis, leren we van innovatieve oplossingen en versterken we onze eigen aanpak. Via programma's als de Blue Deal dragen we bovendien bij aan het verbeteren van waterbeheer wereldwijd, terwijl de opgedane ervaringen en inzichten ook waardevol zijn voor onze eigen organisatie en het watersysteem in ons eigen beheergebied.

De wereld om ons heen verandert en wordt minder voorspelbaar. Klimaatverandering, geopolitieke spanningen, en afhankelijkheden en verstoringen van digitale systemen, energie en andere vitale voorzieningen kunnen gevolgen hebben voor ons beheergebied en voor de uitvoering van onze publieke kerntaken. Daarom versterken we de weerbaarheid en veerkracht van onze organisatie, onze waterkeringen, het watersysteem en de afvalwaterketen. We bereiden ons voor op uiteenlopende verstoringen, zodat we onze publieke kerntaken zo goed en zo lang mogelijk kunnen voortzetten, ons kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden en na een verstoring snel kunnen herstellen. Daarbij investeren we niet alleen in onze systemen en infrastructuur, maar ook in een crisisorganisatie die snel, slagvaardig en flexibel kan optreden wanneer dat nodig is.

We kijken niet alleen vooruit, maar dragen ook zorg voor de kennis, objecten en verhalen die onderdeel zijn van het waterbeheer. Als waterschap gaan we bewust om met het aan de waterschapstaken gerelateerde erfgoed. Daarbij zorgen we ervoor dat relevante informatie, objecten en verhalen duurzaam worden vastgelegd, bewaard en overgedragen. Dit leidt ertoe dat het waterschap en overige belanghebbenden en geïnteresseerden nu, maar ook in de toekomst kunnen leren van het verleden.

De komende jaren neemt de druk toe. Nieuwe wet- en regelgeving stelt duidelijke eisen aan de uitvoering van onze watertaken. Daarnaast hebben we ambities op onderwerpen zoals klimaat, energie en circulariteit en groeit vanuit de

samenleving de verwachting dat we bijdragen aan bredere maatschappelijke opgaven. Daarbij vormen onze wettelijke watertaken en de doelen die daaruit voortvloeien het vertrekpunt voor onze keuzes. Dat vraagt om keuzes. Niet alles kan tegelijk en niet iedere keuze draagt in dezelfde mate bij aan onze wettelijke opgaven of aan maatschappelijke doelen. Daarom kijken we steeds vaker breder naar wat een keuze oplevert, niet alleen voor onszelf, maar ook voor de omgeving en voor de lange termijn. Brede welvaart vormt daarbij een belangrijk kompas. Brede welvaart helpt ons om hierover met betrokken partijen het gesprek te voeren, verschillende perspectieven en maatschappelijke effecten zichtbaar te maken en samen mogelijke oplossingen te verkennen. Zo ontstaat een bredere informatiebasis voor de uiteindelijke bestuurlijke afweging.

We werken in de planperiode toe naar een manier van werken waarin maatschappelijke effecten expliciet worden meegenomen bij de uitvoering van onze watertaken. Daarbij voldoen we aan geldende wet- en regelgeving en aan de doelen die daaruit voortvloeien. Binnen die kaders maken we bewuste keuzes over waar we op inzetten en wat dat betekent voor inwoners, bedrijven en de leefomgeving.

Waar willen we naar toe?
Bij de uitvoering van onze watertaken wegen we maatschappelijke effecten mee en geven we invulling aan geldende kaders en doelstellingen.

Bij de uitvoering van onze watertaken maken we maatschappelijke effecten zichtbaar en wegen deze expliciet mee in onze keuzes. Door in ons handelen rekening te houden met de bredere maatschappelijke effecten en met kaders en ambities op het gebied van bijvoorbeeld klimaat, energie en circulariteit, zorgen we dat onze manier van werken bijdraagt aan een toekomstbestendige leefomgeving.

Hoe komen we daar?
- Uitvoeren van de Energiestrategie, gericht op energieneutraliteit en verduurzaming van ons energieverbruik (doorlopend), en deze (weer) evalueren (2032).
- Uitvoeren van de geëvalueerde klimaataanpak, gericht op het verminderen van de klimaatimpact van het waterschap en ons voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering (doorlopend), en deze evalueren gericht op de tussendoelen van 2030 (2028).
- Implementeren en uitvoeren van de visie en uitvoeringsagenda circulariteit (doorlopend), en deze evalueren gericht op de tussendoelen van 2035 (2030).
- Actief deelnemen aan het samenwerkingsverband Klimaatadaptief Flevoland (KAF) en bijdragen aan de uitvoering van de Regionale Adaptatiestrategie Flevoland, zodat klimaatadaptatie wordt verbonden met ruimtelijke ontwikkelingen en andere maatschappelijke opgaven (doorlopend).

- Ontwikkelen van de bredewelvaartsanalyse als methodiek bij besluiten, zodat maatschappelijke effecten in het hier en nu, elders en later systematisch en integraal worden meegewogen (2028).
- Uitvoeren van onze internationale kennisagenda, aangesloten op de Dutch Water Authorities, ter versterking van kennisontwikkeling en taakuitvoering binnen het waterschap (doorlopend) en deze aanpak evalueren (2029).
- Uitvoeren van het beleidskader Internationale samenwerking, bijvoorbeeld de uitvoering van de Blue Deal Awash partnership (Ethiopië), als bijdrage aan VN Sustainable Development Goals en mondiale wateropgaven (doorlopend).
- Herzien van het beleid voor watererfgoed, zodat cultuurhistorische waarden en geschiedschrijving verankerd zijn in ons handelen en onze keuzes (2028).
- Structureel betrekken van belanghebbenden en de omgeving bij de voorbereiding van beleid en projecten, zodat maatschappelijke belangen en perspectieven worden meegenomen in keuzes (doorlopend).
- Uitvoeren van het programma weerbaarheid en veerkracht, gericht op het vermogen om de publieke kerntaken bij grootschalige verstoringen zo goed en zo lang mogelijk, met een minimum van 72 uur, zelfstandig voort te zetten (doorlopend).
- Onderhouden en verbeteren van onze crisisorganisatie (doorlopend), bijvoorbeeld door het uitvoeren van crisisoefeningen.

5. Waterveiligheid

5.1 Effect

Ons beheergebied ligt voor een groot deel op de bodem van de vroegere Zuiderzee. Beschermd achter onze keringen ligt een intensief gebruikt gebied met steden en dorpen, landbouw, natuur en bedrijvigheid. Waterveiligheid is een basisvoorwaarde voor het leven in dit gebied, nu en in de toekomst. Daarom werken we continu aan sterke en betrouwbare keringen die ook in de toekomst bescherming blijven bieden.

Strategisch doel waterveiligheid

We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.

Tactische doelen waterveiligheid

1. De keringen verkeren in goede staat, nu en in de toekomst.
2. De keringen voldoen tijdig aan de gestelde veiligheidsnormen.

Onze zorgplicht omvat de activiteiten en processen binnen het waterschap die bijdragen aan het in goede staat brengen en houden van onze waterkeringen. Werken vanuit deze zorgplicht staat centraal in ons handelen en verbindt het beoordelen, beheren, onderhouden en waar nodig versterken van onze keringen.

5.2 Keringen in goede staat

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

Onze keringen vormen de basis van onze waterveiligheid. Ze beschermen inwoners, bedrijven en het gebied tegen overstromingen. Dat vraagt voortdurend aandacht. Keringen krijgen veel te verduren, bijvoorbeeld door stormen, golven, aanvaringen en gravende dieren. Het beheren en onderhouden van deze keringen is daarom een blijvende opgave en onderdeel van onze wettelijke zorgplicht. Daarbij gaat het niet alleen om techniek en onderhoud. Ook vragen ruimtegebruik, biodiversiteit en de manier waarop we werkzaamheden uitvoeren steeds vaker om een zorgvuldige afweging, zonder dat dit ten koste gaat van de veiligheid.

In ons beheergebied ligt circa 200 kilometer aan primaire waterkeringen. We zorgen dat de primaire keringen in 2050 aan de landelijke vastgestelde veiligheidsnormen voldoen. Waar versterking nodig is, werken we binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (verder: HWBP) aan de eigen versterkingsopgave richting 2050. Daarnaast beheren we regionale en overige keringen. Voor de regionale keringen zorgen we dat deze voldoen aan de provinciale veiligheidsnormen. Voor de overige keringen stellen we zelf normen vast.

De keringen verkeren over het algemeen in goede staat en bieden de bescherming die nodig is. We inspecteren en monitoren de keringen regelmatig, herstellen schade en voeren onderhoud uit waar dat nodig is. Via de

waterveiligheidsrapportage leggen we verantwoording af over de invulling van onze zorgplicht.

Het klimaat en de omgeving waarin we dit doen verandert. We houden rekening met een mogelijke meerpeilstijging als gevolg van zeespiegelstijging en zien steeds vaker langdurige droogte met effect op onze grasbekleding. De druk op de ruimte rond keringen neemt toe. Er komen steeds meer functies op en rond keringen, zoals woningen, recreatie, kabels en leidingen en energievoorzieningen. Daardoor moeten we steeds duidelijker aangeven wat wel en niet mogelijk is op en rond een kering, welke ruimte vrij moet blijven voor beheer en toekomstige versterkingen en hoe dit wordt vastgelegd in beleid en regelgeving. Ook het beheer zelf verandert. Bij beheer en onderhoud spelen biodiversiteit en klimaatmitigatie, zoals elektrificering van materieel steeds vaker een rol. Bijvoorbeeld bij de uitvoering van werkzaamheden en de manier waarop we keringen beheren.

Goed beheer van keringen wordt daardoor complexer. We moeten steeds vaker bepalen welke activiteiten op en rond een dijk toelaatbaar zijn, welke ruimte beschikbaar moet blijven voor onderhoud en versterking en hoe we beheer uitvoeren op een manier die veilig blijft en rekening houdt met nieuwe eisen en ontwikkelingen. Dat vraagt om actuele beleidskaders, duidelijke regels en goed onderbouwde keuzes. Waterveiligheid blijft daarbij altijd leidend.

Daarnaast wordt in deze planperiode het provinciale buitendijkse veiligheidsbeleid geëvalueerd. Als waterschap zijn wij hierbij betrokken vanuit onze kennis van het watersysteem en de waterveiligheid. Op basis van de uitkomsten kijken we wat dit voor ons beheergebied betekent.

Waar willen we naar toe?
De keringen verkeren in goede staat, nu en in de toekomst.

Door de keringen goed te beheren en te onderhouden, zorgen we dat ze stevig en betrouwbaar blijven. Zo verkleinen we de kans op schade of zwakke plekken en blijven de keringen veilig, beheerbaar, inspecteerbaar en versterkbaar. De keringen blijven daarmee bescherming bieden tegen overstromingen.

Hoe komen we daar?
- Beheren, onderhouden, monitoren en inspecteren van de keringen (doorlopend).
- Het in beeld brengen van de aard en omvang van de renovatie van de Knarsluizen (2029).
- Het actueel houden van het waterveiligheidsbeleid waarbij nieuwe ontwikkelingen uit bijvoorbeeld het Deltaprogramma, landelijke kaders en eigen onderzoeken worden meegenomen (jaarlijks).
- Voldoen aan de zorgplicht voor de (primaire) keringen en dat aantoonbaar maken met de waterveiligheidsrapportage (jaarlijks).

- Opstellen uitvoeringsbeleid beheer en onderhoud waterkeringen, waarin bestaand beleid voor o.a. biodiversiteit wordt doorvertaald naar de uitvoering (2032).
- Opstellen beleid overige keringen (2028).
- Opstellen van de profielen van vrije ruimte voor de primaire keringen en deze vastleggen in de Waterschapsverordening (2030).

5.3 Voldoen aan de veiligheidsnormen

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

De primaire waterkeringen worden elke 12 jaar beoordeeld volgens een landelijk aangereikt instrumentarium. En ook regionale en overige waterkeringen in ons beheergebied worden getoetst. Dit doen we eens in de 6 jaar. Met het beoordelen en toetsen stellen we vast of de waterkeringen voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen. Zo ontstaat steeds beter inzicht in de staat van de keringen en in de plekken waar versterking nodig is. Dat inzicht is nodig om versterkingsmaatregelen voor te bereiden en uit te voeren. Beoordelen, programmeren en versterken hangen dus nauw samen.

De afgelopen jaren is het inzicht in de versterkingsopgave voor de primaire keringen verder aangescherpt. Door nieuwe beoordelingsresultaten en het actualiseren van technische en hydraulische inzichten blijft dit beeld zich ontwikkelen. Daarmee wordt steeds duidelijker waar versterking nodig is en wat dit betekent voor de versterkingsopgave richting 2050. De komende jaren ligt veel aandacht bij de dijksterkingsprojecten IJsselmeerdijk, Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk en Oostvaardersdijk. Op basis van nieuwe beoordelingsresultaten en technische inzichten kan de versterkingsopgave wijzigen. Waar versterking nodig is, wordt dit vertaald naar het versterkingsprogramma en vindt afstemming plaats met de landelijke HWBP-programmering.

De kosten van de versterkingsopgave nemen toe en zowel financiële middelen als uitvoeringscapaciteit staan onder druk. Voor de HWBP-projecten hangen de fasering en uitvoering daarnaast samen met de landelijke programmering en de beschikbaarheid van subsidiemiddelen binnen het HWBP. Daarom werkt het waterschap aan een samenhangend eigen versterkingsprogramma, waarin beoordeling, programmering en uitvoering in samenhang worden bezien. Daarbij kijken we hoe we dit slim en doelmatig kunnen doen. Bijvoorbeeld door waar nodig verbinding te leggen met beheer- en onderhoudsopgaven en door innovaties toe te passen of in ontwerpen te integreren. Het voldoen aan de veiligheidsnormen is een harde wettelijke taak. De omvang van de versterkingsopgave richting 2050 vraagt om tijdige besluitvorming, voldoende uitvoeringscapaciteit en een samenhangende programmatische aanpak. Zo houden we de versterkingsopgave beheersbaar en werken we gericht toe naar 2050.

In de komende periode versterken we de programmatische sturing op de waterveiligheidsopgave richting 2050. Daarmee brengen we de afzonderlijke beoordelingen, versterkingsprojecten, planning, capaciteit en financiële consequenties steeds meer in samenhang, naast de sturing binnen de afzonderlijke projecten. Naast het versterken (laag 1) van keringen besteden we daarbij ook aandacht aan de andere lagen van meerlaagse veiligheid te weten: waterbewustzijn (laag 0), gevolgbeperking (laag 2), crisisbeheersing (laag 3) en herstel (laag 4).

Waar willen we naar toe?
De keringen voldoen tijdig aan de gestelde veiligheidsnormen.

Door onze keringen regelmatig te beoordelen en waar nodig te versterken, zorgen we dat ze hoog en sterk genoeg blijven. Zo blijven ze bescherming bieden tegen overstromingen, ook bij een veranderend klimaat.

Hoe komen we daar?
- Het toetsen van de regionale keringen (2029).
- Het toetsen van de overige keringen (2032).
- Beoordelen van de primaire keringen in de tweede landelijke beoordelingsronde overstromingskansen (LBO-2) (2034).
- Het continueren en verder ontwikkelen van het eigen versterkingsprogramma richting 2050, waarin beoordeling, programmering en uitvoering in samenhang worden gestuurd (doorlopend).
- Het versterken van de IJsselmeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen (2030).
- Het versterken van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen (2033).
- Doorlopen van de verkenningsfase voor de versterking van de Oostvaardersdijk (2030).

6. Voldoende en gezond water

6.1 Effect

In ons beheergebied sturen we het waterpeil via sloten, tochten, vaarten, stuwen en gemalen. Daarmee zorgen we dat water zoveel mogelijk op de juiste plek, op het juiste moment en van goede kwaliteit beschikbaar is. Zo maken we wonen, werken, landbouw en natuur mogelijk. Maar er zijn grenzen aan wat mogelijk is. Niet alles is meer vanzelfsprekend. Door droogte, piekbuien, verzilting, bodemdaling en het intensievere gebruik van water en ruimte wordt het steeds lastiger om alle functies in het gebied goed te bedienen. Ook de waterkwaliteit staat steeds vaker onder druk. We werken aan een watersysteem dat kan omgaan met deze veranderingen en dat ook in de toekomst zoveel mogelijk voldoende en gezond water biedt. Dat vraagt niet alleen om aanpassingen in het watersysteem, maar ook in de manier waarop gebruikers omgaan met water en in de keuzes die worden gemaakt over de inrichting van het gebied. Hiervoor is een inspanning van het waterschap nodig, maar ook gebruikers van het water zijn aan zet. Denk bijvoorbeeld aan aanpassing van de bedrijfsvoering. Zo ontstaat een watersysteem dat mens, natuur en economie ondersteunt en waarin de waterkwaliteit gezond genoeg is om ecosystemen te dragen.

Strategisch doel voldoende en gezond water

We streven, binnen de mogelijkheden van het water- en bodemsysteem, naar voldoende en gezond water voor de gebruiksfuncties en voor een goed functionerend ecosysteem.

Tactische doelen voldoende en gezond water

1. Het watersysteem verkeert in goede staat en het beheer en onderhoud zijn zo ingericht dat waterkwantiteit, waterkwaliteit en biodiversiteit in samenhang worden afgewogen.
2. Het watersysteem en het gebruik daarvan sluiten zoveel mogelijk aan bij de veranderende omstandigheden als gevolg van klimaatverandering en bodemdaling.
3. De waterkwaliteit in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteitsdoelstellingen en ondersteunt de gebruiksfuncties.

6.2 Het watersysteem in balans

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

Het watersysteem verkeert in goede staat en levert water voor wonen, werken, landbouw, natuur en recreatie. Deze functies stellen ieder hun eigen eisen aan het watersysteem. Zo vragen landbouw en stedelijk gebied om voldoende mogelijkheden voor aan- en afvoer van water, terwijl natuur en ecologie gebaat zijn bij een gezond watersysteem met ruimte voor biodiversiteit. Verschillende functies zijn niet alleen afhankelijk van het watersysteem, maar dragen ook bij aan het functioneren ervan. Bijvoorbeeld door het vasthouden van water in droge perioden, bergen van water in natte perioden en verbetering van de waterkwaliteit. Het functioneren van het watersysteem vraagt daarom om een gezamenlijke inspanning

van het waterschap en de partijen die het water- en bodemsysteem inrichten, gebruiken en beheren.

Het waterschap zorgt ervoor dat dit systeem betrouwbaar blijft functioneren, zodat water op het juiste moment beschikbaar is en overtollig water tijdig wordt afgevoerd. Onze zeven gemalen en vele kilometers aan vaarten en tochten maken dat mogelijk. Om het systeem goed te laten functioneren is dagelijks beheer en onderhoud nodig. Gemalen, stuwen en andere kunstwerken werken goed en worden waar nodig onderhouden of vervangen, zodat ze hun werk kunnen blijven doen. Watergangen worden zo onderhouden dat het water goed kan blijven stromen en het peil beheerbaar blijft.

Waterkwantiteit, waterkwaliteit, bodem en ecologie hangen daarbij nauw met elkaar samen. Veranderingen in één onderdeel kunnen gevolgen hebben voor de werking van andere onderdelen van het watersysteem. Daarom kijken we bij keuzes over inrichting, beheer en onderhoud naar deze samenhang en maken we zichtbaar waar belangen elkaar versterken of juist kunnen botsen.

Daarbij maken we steeds keuzes. We maaien niet overal op dezelfde manier. Waar nodig zorgen we voor een goede doorstroming en waar het kan geven we planten en dieren meer ruimte. We gaan na hoe we beide belangen in het maaibeheer kunnen verbeteren. Hiertoe kijken we of er plekken zijn waar we meer waterplanten kunnen laten staan. ’s Zomers doen we dit al door bij het maaien een deel van de watervegetatie te laten staan (de zogenaamde baard). We gaan onderzoeken of het ook mogelijk is ’s winters waterplanten op het onderwatertalud te laten staan. Ook zorgen we ervoor dat het maaibeheer beter aansluit bij onze ambities op het gebied van biodiversiteit. Uiteraard moet het watersysteem grote piekbuien kunnen blijven afvoeren. We werken dit uit in uitvoeringsbeleid. Het onderhoud doen we zoveel mogelijk op een duurzame manier, bijvoorbeeld met elektrisch materieel. Zo blijft het systeem goed werken voor verschillende functies, terwijl we rekening houden met natuur en biodiversiteit.

Ook hebben we te maken met invasieve exoten: planten en dieren die van nature niet in Nederland voorkomen. Deze kunnen overlast veroorzaken in het watersysteem. Zo groeien watergangen dicht door sommige planten, zorgt het graafgedrag van de Amerikaanse rivierkreeft voor troebel water en minder stabiele oevers en kades en raken oevers, taluds en dijken verzwakt door muskus- en beverratten. Voor de muskusrat en de beverrat hebben de waterschappen landelijke doelstellingen, voor invasieve water- en oeverplanten bekijkt het waterschap per soort welke aanpak nodig en haalbaar is.

Naast de watergangen die het waterschap zelf beheert, bestaat een belangrijk deel van het watersysteem uit sloten van derden. Deze sloten vervullen een belangrijke functie voor de aan- en afvoer van water en dragen bij aan waterberging,

waterkwaliteit en biodiversiteit. Het onderhoud van deze sloten is daarom ook belangrijk.

De omstandigheden veranderen. Het weer wordt grilliger; langere perioden van droogte worden afgewisseld met extremere buien. Landbouw, steden en andere functies leggen steeds meer beslag op het watersysteem. Daardoor wordt het uitdagender om alle functies te blijven bedienen en vraagt het watersysteem om aanpassingen in de manier waarop we werken. Niet alleen het beheer van het watersysteem, maar ook de manier waarop water wordt gebruikt wordt daarmee steeds belangrijker. Doordat de druk op het systeem toeneemt, neemt ook de kans op watertekorten, wateroverlast en verslechtering van de waterkwaliteit toe en krijgen we vaker te maken met de grenzen van het systeem. Naast aanpassingen in het watersysteem neemt het belang van aanpassingen door de gebruiker van het watersysteem toe. Alleen dan kunnen we een zo optimaal mogelijke situatie creëren.

Grondwater is een belangrijk onderdeel van het watersysteem. Het water in de vaarten en tochten komt voor een belangrijk deel uit grondwater. Het diepe grondwater is van groot belang voor de drinkwatervoorziening. Het ondiepe grondwater is van belang voor de watervoorziening van natuur en landbouwgewassen en wordt gebruikt als proceswater voor industrie. Voor grondwateronttrekkingen is het waterschap bevoegd gezag, met uitzondering van onttrekkingen voor de drinkwaterwinning, grote industriële toepassingen en bodemenergiesystemen. Dat betekent dat we een rol hebben via vergunningverlening, toezicht en monitoring van de grondwateronttrekkingen. Door klimaatverandering en een steeds grotere vraag naar grondwater is het van belang dat wij goed zicht hebben op het grondwatersysteem, welke rol grondwater in ons beheergebied vervult en op de kwaliteit van het grondwater. Op nationaal niveau is wetgeving in voorbereiding om vergunningen en algemene regels voor lozingen en onttrekkingen periodiek te actualiseren, de vergunningplicht te verduidelijken en via meld-, meet- en registratieplichten beter zicht te krijgen op onttrekkingen van grond- en oppervlaktewater. We zijn alert op wat dit van ons als waterschap vraagt.

Daarnaast neemt de vraag naar drinkwater toe. Hiervoor komen naast grondwater ook andere waterbronnen nadrukkelijker in beeld, waardoor de beschikbaarheid en kwaliteit van grondwater, oppervlaktewater en gezuiverd afvalwater steeds relevanter worden. Bij deze ontwikkelingen heeft het waterschap een adviesrol en denken we mee over de effecten op het watersysteem en de waterkwaliteit.

In de planperiode gaat de uitvoering van de Natuurherstelverordening van start. Het Rijk stelt voor september 2027 een nationaal Natuurherstelplan op en dient dit in bij de Europese Commissie. Provincies hebben een belangrijke rol in de regionale uitwerking. We volgen deze ontwikkelingen en passen ons beheer daarop aan.

Het in stand houden van het watersysteem blijft een continue opgave. Het vraagt vakmanschap en continue aandacht om het systeem goed te laten werken, nu en in de toekomst. Daarbij blijft het nodig om beheer en onderhoud voortdurend af te stemmen op veranderende omstandigheden.

Waar willen we naar toe?

Het watersysteem verkeert in goede staat en het beheer en onderhoud zijn zo ingericht dat waterkwantiteit, waterkwaliteit en biodiversiteit in samenhang worden afgewogen.
Door het watersysteem goed te beheren en te onderhouden, zorgen we dat het blijft werken en in goede staat blijft. Zo blijft water zo goed mogelijk beschikbaar voor de functies in het gebied, binnen de mogelijkheden van het water- en bodemsysteem, en ontstaat een goede basis voor een gezond ecosysteem.

Hoe komen we daar?

- Beheren en onderhouden van het watersysteem: de watergangen, de gemalen en de kunstwerken (doorlopend).
- Opstellen uitvoeringsbeleid beheer en onderhoud watersysteem: maaien van watergangen, baggeren en groot onderhoud (2032), waarin bestaand beleid wordt doorvertaald naar de uitvoering.
- Evalueren en waar nodig herzien van het grondwaterbeleid, zodat dit aansluit bij de ontwikkelingen in grondwatergebruik en de effecten daarvan op het grondwater (2031).
- Actualiseren van peilbesluiten om besluit en praktijk met elkaar in lijn te brengen in de verschillende peilgebieden (doorlopend).
- Inpassen van de Agenda Biodiversiteit als vanzelfsprekend onderdeel van ons dagelijks werk (doorlopend).
- Opstellen beleidsregel sloten van derden over de maaischouw en het herprofileren van sloten (2028).
- Volgen van het implementatietraject Natuurherstelverordening van de provincie Flevoland en waar nodig aanpassen van onze eigen werkzaamheden (doorlopend).
- Beheersen en waar nodig bestrijden van (nieuwe) invasieve exoten om ongewenste effecten op het watersysteem en de waterkeringen te beperken (doorlopend).
- Bijdragen aan de landelijke doelstelling om muskus- en beverratten tot de landgrens terug te dringen (2034).
- Monitoring naar de aanwezigheid en verspreiding van de Amerikaanse rivierkreeft in het hoofdwatersysteem. Als de monitoringsresultaten hier aanleiding toe geven en aanvullende maatregelen zinvol en haalbaar zijn, stellen we een plan van aanpak op om de schade van de rivierkreeften aan ons watersysteem te beperken (2029).
- Het in beeld brengen van de aard en omvang voor de renovatie van gemaal Wortman (2030).

- Renovatie pompinstallaties gemaal Colijn (2029) en aansluitend gemaal Lovink (2030).

6.3 Voorbereiden op klimaatverandering en bodemdaling

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

Het watersysteem in ons beheergebied functioneert in de basis goed. De effecten van droogte, verzilting, hevige buien en bodemdaling worden de laatste jaren wel steeds zichtbaarder. Daardoor komt beter in beeld waar het systeem onder druk staat en welke uitdagingen dat met zich meebrengt voor de functies die ervan afhankelijk zijn. Het waterschap heeft daarom de afgelopen jaren geïnvesteerd in kennis en inzicht, onder andere via meetnetten, de toetsing aan de wateroverlastnormen en verkenning naar de werking en grenzen van het water- en bodemsysteem.

Deze verkenningen laten zien dat de mogelijkheden en grenzen van het watersysteem op verschillende plekken en waterthema's nu al in beeld komen. De druk op het systeem neemt geleidelijk toe, waardoor prestaties onder druk komen te staan, risico's toenemen en keuzes moeilijker worden. Grenzen blijken daarbij niet alleen afhankelijk van klimaatverandering, bodemdaling en de werking van het watersysteem, maar ook van de manier waarop het gebied door gebruikers van het watersysteem wordt gebruikt en van de keuzes die gebruikers in samenspraak met overheden maken. Daardoor neemt niet alleen de kwetsbaarheid van het systeem toe, maar ook die van functies die van het systeem afhankelijk zijn.

Tegelijkertijd maken de verkenningen duidelijk dat de grenzen van het watersysteem op meerdere waterthema's al zijn bereikt. Zo worden waterkwaliteitsdoelen op verschillende plekken niet gehaald en staat de beschikbaarheid van zoetwater in droge perioden onder druk. Ook leidt bodemdaling in delen van het gebied nu al tot knelpunten, doordat de drooglegging afneemt en onvoldoende is voor sommige teelten. Naar verwachting zetten deze ontwikkelingen door en worden de gevolgen in de toekomst zowel groter als ruimtelijk zichtbaarder. We werken samen met onze partners aan een toekomstbestendig gebied, waarbij de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem richting geven aan de keuzes die we maken. Daarbij kijken we zowel naar aanpassingen in het watersysteem als naar aanpassingen in de inrichting en het gebruik van het gebied. We brengen in beeld wat technisch mogelijk en doelmatig is, maar ook wat veranderende omstandigheden vragen van functies en gebruikers.

Ons gebied is daarbij ook afhankelijk van en heeft invloed op de ontwikkelingen in het IJsselmeergebied. Het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid draagt bij aan een weerbaarder watersysteem tegen watertekorten. Gebruikers kunnen er niet vanzelfsprekend van uitgaan dat water altijd in dezelfde mate beschikbaar blijft. Zuiniger omgaan met water, water vasthouden en het aanpassen aan veranderende omstandigheden worden steeds belangrijker om functies in het gebied te kunnen blijven ondersteunen. Dat

vraagt ook om bewustwording bij gebruikers van het watersysteem. We maken daarom duidelijker welke mogelijkheden en beperkingen het watersysteem heeft, welke veranderingen daarin optreden en wat gebruikers zelf kunnen doen om zich daarop voor te bereiden.

In sommige delen van ons beheergebied daalt de bodem. Daardoor komt het maaiveld dichter bij het grondwater te liggen en kan er vaker grondwateroverlast optreden. Het gebiedsproces bodemdaling Flevoland loopt in deze planperiode door, waarin samen met partners wordt uitgewerkt wat bodemdaling betekent voor het gebruik van het gebied en welke handelingsperspectieven er zijn. Op basis van de uitkomsten van het gebiedsproces bepalen we hoe we hier verder mee omgaan.

Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat niet alle vraagstukken kunnen worden opgelost door het watersysteem aan te passen. De toekomstbestendigheid van het gebied wordt bepaald door de wisselwerking tussen het water- en bodemsysteem en het gebruik daarvan. Dat betekent dat naast maatregelen in het watersysteem ook keuzes nodig zijn over de inrichting van het gebied, de verdeling van water en de manier waarop gebruikers omgaan met veranderende omstandigheden. De lopende de trajecten voor zoetwaterbeschikbaarheid, bodemdaling en de opvolging van de watersysteemtoets geven duidelijkheid wat er van het waterschap verwacht mag worden en wat dit betekent voor functies en gebruikers.

Waar willen we naar toe?
Het watersysteem en het gebruik daarvan sluiten zoveel mogelijk aan bij de veranderende omstandigheden als gevolg van klimaatverandering en bodemdaling.

Door ons voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering en bodemdaling werken we aan een water- en bodemsysteem dat ook onder veranderende omstandigheden zo goed mogelijk blijft functioneren. We zorgen voor waterbuffering en -berging en de aan- en afvoer van water, zodat water zoveel mogelijk beschikbaar blijft voor de functies in het gebied en voor een gezond ecosysteem. Tegelijkertijd wordt de toekomstbestendigheid van het gebied niet alleen bepaald door het watersysteem, maar ook door het gebruik ervan. Daarom zijn naast maatregelen in het watersysteem ook keuzes nodig over hoe gebruikers omgaan met veranderende omstandigheden. Dat neemt niet weg dat tekorten en wateroverlast niet altijd kunnen worden voorkomen.

Hoe komen we daar?
- Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid, gericht op bewustwording, zuinig omgaan met water, water vasthouden en het slim verdelen van water (2030).
- Uitvoeren van het project water slim verdelen voor brede welvaart naar uitbreiding van wateraanvoer, en

op basis daarvan komen tot bestuurlijke besluitvorming over maatregelen en actualisatie van beleid (2028).
- Vertalen van de resultaten van de toetsing aan de regionale wateroverlastnormen naar maatregelen en beleidskeuzes, in afstemming met gebiedspartners (2028).
- Bijdragen aan het uitwerken van handelingsperspectieven voor bodemdalingsgebieden, door pilots en kennis over het watersysteem, binnen het gebiedsproces bodemdaling (2029).
- Het opstellen van een kortermijnstrategie en langetermijnvisie bodemdaling, samen met onder andere provincie en gemeenten (2029).

6.4 Waterkwaliteit verbeteren

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het verbeteren van de waterkwaliteit. Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, vispassages en aangepast beheer is het watersysteem ecologisch rijker geworden. Dat heeft zichtbaar bijgedragen aan een betere waterkwaliteit maar ook aan een (beperkte) vermindering van de beheer- en onderhoudskosten. Monitoring en evaluatie laten echter zien dat de genomen maatregelen nog niet overal voldoende zijn om de waterkwaliteitsdoelen te halen.

Met de start van de volgende planperiode 2028-2033 van de Kaderrichtlijn Water (KRW), zijn er geactualiseerde doelen en maatregelen van kracht. De druk om deze doelen te behalen neemt toe, terwijl de resterende opgave steeds complexer wordt. In deze periode verschuift de opgave nadrukkelijk naar de aanwezigheid van stoffen in het water. Juist deze stoffen blijken vaak bepalend voor het behalen van de doelen en zijn lastig aan te pakken. Het gaat onder meer om stoffen die we dagelijks gebruiken in huishoudens, bedrijven en het landelijk gebied, die vrijkomen bij wegverkeer en die voorkomen in het effluent van rioolwaterzuiveringen, in uitspoeling via regenwaterriolen en in materialen zoals gecreosoteerde oeverbeschoeiingen. Ook medicijnresten en andere microverontreinigingen als PFAS en biociden vragen steeds meer aandacht. Mede daarom voert het Ministerie van IenW een emissie-analyse uit voor alle afvalwaterzuiveringen in Nederland. Het waterschap levert hiervoor data aan. Op basis van de uitkomsten maken we met het Rijk afspraken over een vervolgaanpak.

Met de komst van de geactualiseerde Richtlijn prioritaire stoffen zijn voor een aantal KRW-stoffen de normen aangescherpt. Ook zijn er nieuwe stoffen toegevoegd. Hierdoor neemt het aantal stoffen dat de norm overschrijdt waarschijnlijk toe. Dit brengen we in beeld door de monitoring van het oppervlaktewater hierop aan te passen.

De geactualiseerde KRW-doelen en –maatregelen zijn opgenomen in het vierde landelijke Stroomgebiedbeheerplan (SGBP4) voor de periode 2028-2033. Het volledige overzicht van alle KRW-maatregelen per waterlichaam is opgenomen in

de KRW-factsheets, die als bijlage zijn toegevoegd aan het regionaal bodem- en waterprogramma van de Provincie Flevoland. Daarnaast zijn uitzonderingsmotivaties, de toelichting waarom doelen en normen niet zijn gehaald, opgenomen in de factsheets. Deze toelichtingen zijn opgesteld door de provincie met ondersteuning van het waterschap. Dit gebeurt aan het einde van de vierde KRW-planperiode weer voor parameters die in 2033 niet voldoen.

Het behalen van de waterkwaliteitsdoelen vraagt meer dan de inzet van het waterschap alleen. Veel oorzaken liggen buiten onze directe bevoegdheden, bijvoorbeeld bij landbouw, industrie, productketens en landelijke regelgeving. Zonder aanvullende inspanningen van andere overheden, sectoren en gebruikers blijft het onzeker of alle doelen binnen de gestelde termijnen bereikt kunnen worden. Daarbij kijken we niet alleen naar technische maatregelen, maar ook naar bronaanpak, natuurinclusieve oplossingen en veranderingen in gebruik en gedrag die bijdragen aan schoon en gezond water.

Voor de zeer zorgwekkende stoffen gaan we na of deze voorkomen in het influent van de AWZI's. We zetten via vergunningverlening, toezicht en handhaving en gesprekken met gemeenten en omgevingsdienst in op verbetering van de waterkwaliteit.

Als waterschap werken we samen met onze partners aan een goede waterkwaliteit, voldoende water en een gezonde bodem. Bijvoorbeeld in het Actieplan Bodem en Water (ABW), samen met LTO Noord en Provincie Flevoland. Het actieplan ondersteunt agrariërs bij het nemen van maatregelen voor een goede bodemkwaliteit en schoon en voldoende water. Voor oppervlaktewaterkwaliteit is er een opgave voor nutriënten (beperkt) en gewasbeschermingsmiddelen. De drie partijen streven daarbij naar een verandering in het agrarisch handelen op perceel en erf, gericht op het verminderen van negatieve effecten op bodem en water. Het initiatief ligt bij de agrarische sector en het waterschap en de provincie hebben een faciliterende rol. In de eerste helft van de planperiode wordt nagegaan welke rol het ABW-programma vervult in relatie tot het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, het Convenant toekomstbestendige gewasbescherming, het achtste Nitraatactieprogramma en het Uitvoeringsprogramma landelijk gebied. Dit bepaalt of, en in welke vorm het actieplan wordt voortgezet.

Ook werken we samen met de provincie bij het in beeld brengen van de kwaliteit van het ondiepe grondwater. Dit doen we in het belang van de waterkwaliteit, maar ook in het belang van het tegengaan van vervuiling van het diepe grondwater op de lange termijn. Daarnaast kunnen we met de informatie over de grondwaterkwaliteit met gebruikers van het (grond)watersysteem in gesprek over het voorkomen van verontreiniging van het grondwater. De monitoring loopt vanaf 2027 in landelijk en stedelijk gebied. We zijn gestart met een beperkt monitoringspakket en we gaan in een latere fase na of

we, op basis van de bevindingen, de monitoring willen uitbreiden.

Niet al het oppervlaktewater is aangemerkt als KRW-waterlichaam. Een deel is aangemerkt als 'overig water'. Dit betreft water in natuurgebieden en water in stedelijke gebieden. In het Regionaal Waterprogramma 2028-2033 worden de doelen voor het stedelijk water geëvalueerd en doelen voor wateren in natuurgebieden vastgelegd. Gemeenten, terreinbeheerders en het waterschap worden hierbij betrokken vanuit hun eigen verantwoordelijkheden. Wij dragen bij door de waterkwaliteit te monitoren en betrekken de vastgestelde doelen bij de uitvoering van onze eigen beheer- en watertaken.

We monitoren gedurende de planperiode de waterkwaliteit, zodat we ontwikkelingen in de biologische, chemische en zwemwaterkwaliteit kunnen volgen in de tijd en zo nodig kunnen bijsturen. Bijvoorbeeld door inrichtings- of beheermaatregelen te nemen. Daarnaast zetten we onze instrumenten voorlichting, advisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving in om de waterkwaliteit te verbeteren.

Waar willen we naar toe?

De waterkwaliteit in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteitsdoelstellingen en ondersteunt de gebruiksfuncties.

Door te werken aan een betere waterkwaliteit, zorgen we dat het water zoveel mogelijk voldoet aan de doelen en normen die daarvoor gelden. Zo blijft het water bruikbaar voor de functies in het gebied en draagt het bij aan een gezond ecosysteem.

Hoe komen we daar?

De voor de KRW verplichte maatregelen van ons waterschap zijn op 30 juni 2026 in ontwerp vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Ze worden één op één onderdeel van het ontwerp Waterbeheerprogramma, zodat de inspraak hierop tegelijkertijd verloopt. Eventuele aanpassing in deze maatregelen is na de inspraakperiode mogelijk.

- Uitvoeren van alle voor de KRW verplichte maatregelen (2033):
    - Onderzoek emissies regenwaterriolen. Afhankelijk van uitkomsten maatregelen in de lijn van de Afvalwaterketen KRW-proof (aanpak foutaansluitingen, riooloverstorten gemengde stelsels en hemelwaterriolen) (2028).
    - Onderzoek emissies overstorten. Afhankelijk van uitkomsten maatregelen in de lijn van de Afvalwaterketen KRW-proof (aanpak foutaansluitingen, riooloverstorten gemengde stelsels en hemelwaterriolen) (2028).
    - Vervangen gecreosoteerde oeverbeschoeiing tochten Noordoostpolder (2039).
    - Onderzoek aanwezigheid behandelde oeverbeschoeiing (gecreosoteerd of gewolmaniseerd hout) in Zuidelijk en Oostelijk

Flevoland (2028) en afhankelijk van uitkomsten vervangen.
    - Emissie-immissietoets AWZI's (2028). Afhankelijk van uitkomsten maatregelen in de lijn van de Afvalwaterketen KRW-proof (aanpak van indirecte lozingen).
    - Onderzoeken mogelijkheden inzet (ruimtelijk) juridische instrumentarium (2029).
    - Onderzoek optimaliseren Toezicht en handhaving (inclusief Afvalwater KRW-proof i.v.m. lozingen op de riolering) (2029).
    - Onderzoek oorzaken achteruitgang totaal-fosforgehalte Hoge Vaart (2028).
    - Onderzoek afname doorzicht/algenontwikkeling onderbemaling Almere Stad (2030).
    - Onderzoek oorzaken achteruitgang vegetatietoestand (2028).
    - Onderzoek oorzaken achteruitgang macrofaunatoestand (2028).
    - Aanleg vispassage gemaal De Blocq van Kuffeler (2029).
    - Provincie en waterschap gaan na hoe de gemeenten verder te betrekken bij KRW-opgaves en hun handelingsperspectief (doorlopend).
- Onderzoek naar de mogelijkheid om slecht functionerende vispassages te herstellen (gedurende planperiode) (doorlopend).
- Benutten van kansen om vispassages aan te leggen (doorlopend).
- Evalueren van het Actieplan Bodem en Water samen met de agrarische sector en de provincie (2028).
- Uitvoeren van het huidige plan van aanpak nieuwe stoffen (o.a. monitoring ZZS, onderzoek ZZS in rioolstrengen, onderzoek in- en effluent AWZI's, onderzoek bronnen PFAS) (doorlopend).
- Actualisatie van het plan van aanpak nieuwe stoffen (2028).
- Monitoring van de kwaliteit van het ondiepe grondwater via meetnet (doorlopend).

7. Schoon en gezuiverd water

7.1 Effect

Elke dag ontstaat in huishoudens en bedrijven afvalwater dat vol zit met vervuilende stoffen die niet in het oppervlaktewater thuishoren. Door dit water schoon te maken in onze zuiveringen voorkomen we dat vervuiling in het oppervlaktewater terechtkomt. Zo kan het water veilig terugkeren in de leefomgeving, waar het opnieuw van waarde is. Met schoon en gezuiverd water beschermen we de gezondheid van mens en natuur.

Strategisch doel schoon en gezuiverd water

We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.

Tactische doelen schoon en gezuiverd water

1. We zorgen dat alle onderdelen van de afvalwaterketen functioneren en dat het geproduceerde effluent schoon is.
2. De kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijk verdeeld, doordat de discrepantie per zuiveringskring onder de 15% komt of blijft.
3. De afvalwaterketen kan de verwachte ontwikkeling van het afvalwateraanbod verwerken en levert een aantoonbare bijdrage aan het verminderen van microverontreinigingen in het oppervlaktewater.
4. De afvalwaterketen is een bron van herbruikbaar water, energie en grondstoffen en verlaagt zijn klimaatimpact door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

7.2 De afvalwaterketen op orde

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

Afvalwater inzamelen, transporteren en zuiveren is een gedeelde verantwoordelijkheid van gemeenten en het waterschap. Gemeenten zamelen het afvalwater in en transporteren dit via het rioleringsstelsel naar hoofdrioolgemalen. Het waterschap transporteert het water verder en zuivert het in de afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's), waarna het gezuiverde water terugstroomt naar de vaarten.

Onze afvalwaterketen functioneert betrouwbaar en het effluent dat we lozen voldoet aan de geldende lozingseisen met een hoog zuiveringsrendement. De betrouwbaarheid van het systeem houden we op peil via beheer, onderhoud en tijdige vervanging van onderdelen.
In de afgelopen jaren is gericht gewerkt aan het op orde brengen en verbeteren van onze bedrijfsmiddelen, onder meer via renovaties, uitbreidingen van zuiveringen en versterking van het beheer.

Om de afvalwaterketen ook onder onverwachte omstandigheden betrouwbaar te laten functioneren, versterken we de weerbaarheid ervan. Daarbij geven we uitvoering aan de adviezen uit de risicoanalyse voor de afvalwaterketen.

De druk op het systeem neemt toe. De belasting groeit door woningbouw en economische ontwikkelingen. Ook staan we voor een groeiende beheer- en onderhoudsopgave doordat onderdelen van het systeem hun technische levensduur bereiken. Daarbovenop worden de eisen aan zuiveringen aangescherpt vanuit Europese en nationale regelgeving. Dat vraagt aanpassingen in zuiveringsprocessen en mogelijk aanvullende zuiveringsstappen.

We hebben speciale aandacht voor de ruim 4.000 individuele afvalwaterbehandelingsinstallaties (IBA's) in ons beheergebied. Deze staan in het buitengebied en behandelen afvalwater van huishoudelijke aard. Voor de behandeling van afvalwater in het buitengebied worden keuzes gemaakt over de toekomstige inrichting daarvan. In deze planperiode ligt de aandacht op de uitwerking van beleid, beheer en uitvoering.

De komende jaren moet de afvalwaterketen gelijktijdig omgaan met groei, veroudering van assets en strengere zuiveringseisen. Dat vraagt blijvende inzet op beheer, onderhoud en tijdige vervanging van zuiveringen, gemalen en persleidingen. Hierbij zoeken we ook de samenwerking op landelijk niveau, zoals data-uitwisseling met Z-info, weerbaarheid afvalwaterketen en ervaring met veiligheid rondom groengaswinning.

Ook spelen we in op ontwikkelingen zoals strengere zuiveringseisen en beperkingen in de energievoorziening door netcongestie. Alleen zo blijft het afvalwatersysteem betrouwbaar functioneren en kunnen we blijven voldoen aan de gestelde eisen.

Waar willen we naar toe?
We zorgen dat alle onderdelen van de afvalwaterketen functioneren en dat het geproduceerde effluent schoon is.

Door te zorgen dat de onderdelen van de afvalwaterketen goed werken, kan het afvalwater betrouwbaar worden getransporteerd en gezuiverd. Zo voorkomen we dat vervuiling in het watersysteem terecht komt en dragen we bij aan een gezonde leefomgeving.

Hoe komen we daar?
- Beheren en onderhouden van de bestaande installaties van zuiveringen, rioolgemalen en persleidingen (afvalwaterketen) (doorlopend).
- Evalueren van het persleidingbeheerplan en doorvertalen naar een geactualiseerde aanpak voor beheer en vervanging van persleidingen (2028).
- Deelnemen aan het kennisnetwerk Professioneel Afvalwatertransport en toepassen van relevante inzichten en aanbevelingen in het beheer van het afvalwatersysteem (doorlopend).
- Implementeren en uitvoeren van nieuw beleid buitengebied (IBA's) (2033).
- Verkennen en doorvertalen van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater naar ons waterschap (2028).

- Verkennen van de mogelijkheden om de effecten van netcongestie te beperken, zodat de continuïteit van de afvalwaterketen ook onder toenemende druk op de energievoorziening geborgd blijft (doorlopend).

7.3 Kosten eerlijk verdelen

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

De kosten voor het verwerken van afvalwater worden verdeeld via heffingen voor huishoudens en bedrijven. Daarbij geldt het principe dat de vervuiler betaalt: huishoudens en bedrijven dragen, op basis van de vervuiling die zij veroorzaken, bij aan de kosten van de zuivering van afvalwater. In de basis werkt dit systeem en zorgt het voor een eerlijke verdeling van kosten. Daarvoor is goede samenwerking nodig tussen het waterschap en andere partijen die betrokken zijn bij het meten, registreren en belasten van lozingen. Alleen dan ontstaat een volledig beeld van de vervuiling die op de zuiveringen binnenkomt.

In de praktijk is deze verdeling niet volledig sluitend. Op de zuiveringen komt meer vervuiling binnen dan via de heffingen in rekening wordt gebracht. Dat verschil noemen we discrepantie. Daardoor wordt het principe dat de vervuiler betaalt niet overal volledig bereikt. De afgelopen jaren is de gemiddelde discrepantie door gezamenlijke inspanningen flink afgenomen en zijn de kosten voor de verwerking van afvalwater eerlijker verdeeld.

Toch blijven er duidelijke verschillen tussen gebieden bestaan en is blijvende aandacht nodig. Juist nu de hoeveelheid van het afvalwater groeit en de kosten voor zuivering toenemen, wordt een eerlijke verdeling belangrijker. Het terugdringen van de discrepantie vraagt samenwerking tussen het waterschap, gemeenten, de omgevingsdienst en grote lozers. Die samenwerking levert resultaten op, maar is nog niet overal voldoende om de gewenste verbetering te bereiken. Voor het waterschap ligt de nadruk op meten en monitoren, zodat duidelijk blijft waar discrepantie ontstaat en hoe groot deze is.

Waar willen we naar toe?

De kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijk verdeeld, doordat de discrepantie per zuiveringskring onder de 15% komt of blijft.

In deze planperiode zetten we onze inspanningen voort om de gemiddelde discrepantie onder de 15% te houden. Daarbij willen we ook de verschillen tussen de afzonderlijke zuiveringskringen verkleinen en streven we ernaar dat iedere zuiveringskring onder de 15% blijft. Dat is vooral voor zuiveringskring Tollebeek een grote uitdaging. Uiteindelijk werken we toe naar een situatie waarin de kosten voor de verwerking van afvalwater eerlijk worden verdeeld en het principe dat de vervuiler betaalt goed tot zijn recht komt. Zo zorgen we voor draagvlak en een eerlijke bijdrage aan een gezonde leefomgeving.

Hoe komen we daar?

- Uitvoeren metingen en monitoren zuiveringskringen (doorlopend).
- Invulling geven aan het Plan van Aanpak Indirecte Lozingen (bedrijfsmatige lozingen) van de Omgevingsdienst, in samenwerking met Omgevingsdienst en gemeenten (doorlopend).

7.4 Voorbereiden op de toekomst

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

We bereiden ons afvalwatersysteem voor op de toekomst door in te spelen op twee opgaven. Het systeem moet de groei van het afvalwater door woningbouw en economische ontwikkeling kunnen verwerken. Daarnaast moeten we steeds beter in staat zijn om microverontreinigingen en andere stoffen uit het afvalwater te verwijderen.

We hebben steeds beter zicht op de ontwikkeling van het afvalwateraanbod. Samen met gemeenten stellen we prognoses op en maken we afspraken over de hoeveelheid afvalwater die wordt aangevoerd en verwerkt. In delen van het systeem is de capaciteit al op orde, maar op meerdere locaties is uitbreiding nodig. De hoeveelheid afvalwater neemt de komende jaren verder toe door woningbouw, bedrijvigheid en veranderend watergebruik. Hoewel de ontwikkeling op hoofdlijnen in beeld is, blijft het tempo onzeker. Dit maakt het lastig om investeringen goed te faseren en op het juiste moment uit te voeren. Dat vraagt om een afvalwatersysteem dat stapsgewijs kan worden aangepast aan de ontwikkeling van het aanbod, zodat capaciteit waar nodig kan worden uitgebreid, maar ook kan worden beperkt wanneer de groei achterblijft of structureel afneemt.

De aandacht voor microverontreinigingen en andere moeilijk verwijderbare stoffen neemt toe, onder andere door strengere Europese eisen aan de kwaliteit van het effluent. Onze zuiveringen zijn niet altijd ingericht op het verwijderen van deze stoffen. Aanvullende zuiveringsstappen worden steeds concreter: de mogelijkheden worden onderzocht en getest en op enkele plekken doen we al op grotere schaal ervaring op. Een eenduidige aanpak ontbreekt nog.

Beide opgaven vragen om keuzes onder onzekerheid en om nauwe samenwerking met gemeenten en andere partners. In deze planperiode zetten we deze samenwerking voort en maken we afspraken die nodig zijn om tijdig te investeren in capaciteit en aanpassingen van het systeem. Ook bereiden we ons voor op het toepassen van aanvullende zuiveringsstappen voor microverontreinigingen, waarbij keuzes nodig zijn over waar en in welk tempo deze worden ingezet. Onderzoeken, verkenningen en eerste toepassingen helpen om die keuzes te onderbouwen.

Waar willen we naar toe?

Het afvalwatersysteem kan de verwachte ontwikkeling van het afvalwateraanbod verwerken en levert een aantoonbare

bijdrage aan het verminderen van microverontreinigingen in het oppervlaktewater.

Door de capaciteit van het transport- en zuiveringssysteem af te stemmen op de verwachte groei van het afvalwateraanbod, zorgen we dat afvalwater ook in de toekomst doelmatig kan worden gezuiverd. Daarnaast passen we onze techniek aan op microverontreinigingen die we met het huidige zuiveringsproces nog niet altijd goed kunnen verwijderen. Zo maken we het afvalwatersysteem klaar voor de toekomst.

Hoe komen we daar?

- Jaarlijkse uitvoeringsagenda's afvalwaterakkoorden (inclusief afvalwaterprognoses) opstellen en uitvoeren (doorlopend).
- Uitbreiding afvalwatersysteem voor verwachte capaciteitsvraag voor de zuiveringskringen Almere, Zeewolde, Dronten en Tollebeek (doorlopend).
- Besluitvorming over het doorvertalen en opschalen van de pilot DEX-filter naar full-scale toepassing op AWZI Lelystad (2028).
- Onderzoek naar nazuivering micro’s en medicijnresten met een natuurlijk systeem op AWZI Zeewolde (2029).
- Bepalen vervolgaanpak verwijderen micro’s en medicijnresten overige AWZI’s (2033).

7.5 Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

Waar staan we nu en wat komt er op ons af?

We bevinden ons midden in de ontwikkeling van een afvalwatersysteem dat niet alleen afvalwater verwerkt, maar ook grondstoffen, energie en herbruikbaar water oplevert. Daarbij werken we toe naar een afvalwatersysteem dat circulair is en een zo klein mogelijke klimaatimpact heeft. Dat betekent dat we afvalwater niet alleen zien als een stroom die moet worden gezuiverd, maar ook als een bron van waardevolle producten. Dat is geen situatie die al bereikt is, maar een ontwikkeling die nog decennia doorgaat richting 2035 en 2050.

We zetten hier al veel stappen in. Op verschillende zuiveringen doen we ervaring op met het terugwinnen van grondstoffen, energie uit afvalwater en het hergebruik van gezuiverd afvalwater. Zo worden grondstoffen als cellulose al teruggewonnen en benut en zetten we in op ontwikkeling van thermische energie uit afvalwater (TEA). Daarnaast worden nieuwe technieken onderzocht en getest.

De komende jaren werken we langs twee lijnen. De eerste is het vergroten van de circulariteit van de afvalwaterketen. Daarbij gaat het om het terugwinnen en hergebruiken van grondstoffen, energie en water en om het beter benutten van reststromen, zoals slib. De tweede is het verkleinen van de klimaatimpact van de afvalwaterketen. Daarbij richten we ons op het verminderen van het energieverbruik en het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen, zoals lachgas en methaan die vrijkomen bij het zuiveringsproces.

Beide opgaven vragen om nieuwe technieken en samenwerking met bedrijven, gemeenten en andere partners. Tegelijk zijn veel oplossingen nog in ontwikkeling en is niet altijd duidelijk welke op grote schaal haalbaar en doelmatig zijn. Ook zijn keuzes afhankelijk van externe randvoorwaarden, zoals netcongestie. In deze planperiode werken we daarom verder aan kennis, ervaring en praktijktoepassingen. Die zijn nodig om kansrijke oplossingen te kunnen onderbouwen en op te schalen.

Waar willen we naar toe?

De afvalwaterketen is een bron van herbruikbaar water, energie en grondstoffen en verlaagt zijn klimaatimpact door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

Door het afvalwater te benutten als bron van grondstoffen, energie en herbruikbaar water halen we meer waarde uit het zuiveringsproces. Ook werken we aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Zo levert de afvalwaterketen niet alleen schoon water dat opnieuw gebruikt kan worden, maar ook een duurzame bijdrage aan de leefomgeving.

Hoe komen we daar?

- Nemen van maatregelen om de circulariteit in de waterketen te vergroten, als onderdeel van de visie circulariteit, zoals het verminderen ingekochte hulpstoffen, het gebruiken van hulpstoffen van gebruikte, secundaire herkomst of biobased en het terugwinnen van grondstoffen (doorlopend).
- Evaluatie van cellulose-installatie Zeewolde en besluit over inzet op andere AWZI's (2028).
- Ontwikkelen van beleid voor hergebruik van effluent voor proceswater (2028).
- Bepalen van de haalbaarheid met business(value)case voor groengas voor AWZI’s Dronten en Tollebeek (2030).
- Uitvoeren van aanpassingen aan AWZI’s om lachgas (50%) en methaan (80%) te verwijderen (2030)
- Werken aan nieuwe sanitatieconcepten samen met bedrijven, overheden en het drinkwaterbedrijf (doorlopend), bijvoorbeeld Waterlab.
- In de slibverwerking werken we samen met HVC met betrekking tot de terugwinning en circulaire toepassing van fosfaat en CO2 (doorlopend).

8. Uitvoering en monitoring

Uitvoering van het programma

Het Waterbeheerprogramma geeft richting aan het werk van Waterschap Zuiderzeeland in de periode 2028-2033. In de voorgaande hoofdstukken is beschreven welke doelen wij nastreven en welke maatregelen wij uitvoeren om daaraan bij te dragen. Het Waterbeheerprogramma vormt daarmee de verbinding tussen onze langetermijndoelen en de uitvoering van onze wettelijke taken en dagelijkse werkzaamheden.

De strategische en tactische doelen uit dit programma werken door in de planning- en controlcyclus van het waterschap. Via onder meer de Kadernota en de Begroting en Meerjarenramingworden keuzes gemaakt over prioriteiten, capaciteit en financiële middelen. Op die manier worden de doelen en maatregelen uit dit programma vertaald naar de uitvoering. In bijlage I staat hoe het Waterbeheerprogramma financieel is gekoppeld aan de Begroting & Meerjarenraming.

De omgeving waarin wij werken verandert voortdurend. Nieuwe inzichten, maatschappelijke ontwikkelingen, gewijzigde wet- en regelgeving of bestuurlijke keuzes kunnen aanleiding geven om maatregelen anders uit te voeren of nieuwe accenten aan te brengen. Daarom beschrijft dit Waterbeheerprogramma de maatregelen op hoofdlijnen. Waar nodig kunnen maatregelen gedurende de planperiode via de reguliere planning- en controlcyclus worden geactualiseerd, zonder dat de koers van het programma verandert.

Monitoring van de uitvoering

Wij volgen de voortgang van de uitvoering van dit Waterbeheerprogramma via de planning- en controlcyclus van het waterschap. Via bestuursrapportages en de jaarstukken informeren wij het bestuur over de voortgang van de maatregelen en de uitvoering van het programma. Hiermee houden wij zicht op de realisatie van de maatregelen uit dit Waterbeheerprogramma en kunnen wij waar nodig bijsturen op prioriteiten, capaciteit en middelen.

Monitoring van doelen en ontwikkelingen

Naast de uitvoering van maatregelen volgen wij de ontwikkelingen in het waterbeheer en de voortgang richting de doelen van dit programma. Hiervoor maken wij gebruik van bestaande monitorings-, verantwoordings- en informatiesystemen. Daarbij gaat het onder meer om monitoring van het watersysteem, waterkwaliteit, waterveiligheid, de afvalwaterketen, vergunningverlening, toezicht en handhaving en andere wettelijke of bestuurlijk vastgestelde verantwoordingsinstrumenten. Deze informatie biedt inzicht in ontwikkelingen binnen het beheergebied en helpt ons om te beoordelen of de uitvoering van het programma aansluit bij de opgaven en doelen waarvoor wij staan.

Halverwege de planperiode voeren wij een tussentijdse evaluatie van het Waterbeheerprogramma uit. Daarbij

beoordelen wij de voortgang van de uitvoering, bezien wij of ontwikkelingen aanleiding geven tot bijsturing en trekken wij lessen voor de verdere uitvoering van het programma en de voorbereiding van een volgende programmaperiode. De tussentijdse evaluatie vormt daarmee een onderdeel van de continue beleidscyclus van het waterschap.

Doorontwikkeling van effectmeting

Wij werken daarnaast aan het verder versterken van de verbinding tussen doelen, maatregelen en monitoring. Daarbij sluiten wij aan bij de ontwikkeling van het beleidshuis en de beleidscyclus van het waterschap. Het doel hiervan is om stapsgewijs beter inzicht te krijgen in de bijdrage van beleid en maatregelen aan de doelen die wij met dit programma nastreven. We beginnen daarbij met een beperkt aantal herkenbare beleidsthema's uit dit Waterbeheerprogramma. Per thema brengen we de samenhang tussen het maatschappelijke vraagstuk, de doelen, de maatregelen en de verwachte resultaten en effecten in beeld. Vervolgens bepalen we hoe we kunnen volgen en beoordelen of de beoogde effecten worden bereikt. De ervaringen die we hiermee opdoen, gebruiken we om deze werkwijze stapsgewijs verder te ontwikkelen en te verankeren in de beleidscyclus. Wij realiseren ons daarbij dat veranderingen in het water- en bodemsysteem vaak pas op langere termijn zichtbaar worden en bovendien worden beïnvloed door factoren die buiten de invloed van het waterschap liggen.

Bijlagen

I. Financiën

Waterschap Zuiderzeeland is een financieel gezonde organisatie. Als waterschap heffen we verschillende belastingen (watersysteemheffing, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing) om te zorgen voor sterke, veilige dijken, voor de juiste hoeveelheid water van goede kwaliteit en het zuiveren van afvalwater.

[Onderstaande tabellen worden in het ontwerp WBP ingevuld op basis van de B&MR 2027-2031, zoals op 26 november 2026 in het AB behandeld; onderstaande tekst staat klaar voor het ontwerp.]

De Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 is op 26 november 2026 vastgesteld door het algemeen bestuur. Onderstaande tabel uit de B&MR toont de ontwikkeling van de programmalasten en de waterschapsbelastingen. De jaren 2032 en 2033 liggen buiten de tijdspanne van de huidige begroting en meerjarenraming. In deze gevallen gaat het om een niet-bestuurlijk behandelde indicatieve raming, uitgaande van 2031, gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkeling en gespiegeld aan het gekozen tariefscenario.

Programma	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031	Raming 2032	Raming 2033
Bestuur en omgeving						
Waterveiligheid						
Voldoende en gezond water						
Schoon en gezuiverd water						
Financiën, organisatie en informatie						
Totaal programmalasten						
Post onvoorzien						
Inclusief onvoorzien						

Waterschapsbelastingen	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031	Raming 2032	Raming 2033
Watersysteemheffing						
Verontreinigingsheffing						
Zuiveringsheffing						
Totaal waterschapsbelastingen						

Totalen, toekomstige ontwikkelingen en reserve-inzet	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031	Raming 2032	Raming 2033

Waterschapsbelastingen – programmalasten inclusief onvoorzien						
Inschatting verwachte, toekomstige ontwikkelingen						
Reserve-inzet						
Totaal						

Het Waterbeheerprogramma is een zelfbindend programma voor het waterschap. Het programma bevat geen rechtstreeks bindende verplichtingen voor derden. Daarom is geen afzonderlijke raming opgenomen van kosten voor derden.

Reeds genomen besluiten

Voor de programma's 'Waterveiligheid', 'Voldoende en gezond water' en 'Schoon en gezuiverd water' komen de programmalasten overeen met de kosten behorend bij de doelen en maatregelen in dit Waterbeheerprogramma, voor zover daarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden door het algemeen bestuur. Het hoofdstuk 'Omgeving' in het Waterbeheerprogramma maakt onderdeel uit van het begrotingsprogramma 'Bestuur en omgeving'. Dit begrotingsprogramma is breder en betreft bijvoorbeeld ook de waterschapsverkiezingen, dienstverlening en communicatie. Ten slotte bevat onze begroting het programma 'Financiën, organisatie en informatie'. Uit dit programma zijn geen maatregelen opgenomen in het Waterbeheerprogramma.

Nog te nemen bestuursbesluiten

In dit Waterbeheerprogramma worden enkele onderzoeken, verkenningen en andere trajecten aangekondigd die in de planperiode tot afzonderlijke besluitvorming kunnen leiden. Hieruit kunnen nieuwe maatregelen, investeringen of structurele lasten voortvloeien. Om deze ontwikkelingen financieel mogelijk te maken is in de meerjarenraming een indicatieve post opgenomen voor toekomstige ontwikkelingen. Door deze post nu al op te voeren, dekken de geraamde waterschapsbelastingen zowel de uitgaven waarover het algemeen bestuur reeds heeft besloten als de uitgaven waarover gedurende de planperiode nog besluitvorming moet plaatsvinden.

Voor de belangrijkste ontwikkelingen waarvoor in de planperiode nog afzonderlijke besluitvorming wordt verwacht, wordt hieronder per programma een kwalitatieve financiële doorkijk gegeven. Hiermee krijgt het algemeen bestuur inzicht in de aard van de mogelijke financiële ontwikkelingen die samenhangen met de uitvoering van dit Waterbeheerprogramma en de onderwerpen die naar verwachting tot nadere besluitvorming kunnen leiden. Waar mogelijk worden ordegroottes opgenomen. De daadwerkelijke financiële uitwerking, afweging en besluitvorming vindt plaats via afzonderlijke bestuursvoorstellen en de reguliere planning- en controlcyclus.

Programma Omgeving

Binnen het programma Omgeving kunnen aanvullende financiële gevolgen met name voortkomen uit de uitvoering van de energie- en klimaataanpak, circulariteit, weerbaarheid en veerkracht (en daarmee samenhangend de wet kritische entiteiten). Vanuit deze vastgestelde aanpakken zullen investeringsvoorstellen volgen. Dat gaat in de planperiode naar verwachting om enkele tot tientallen miljoenen euro's per onderwerp. Evaluaties van deze programma's kunnen aanleiding geven tot voorstellen voor aanvullende investeringen en structurele exploitatielasten. De financiële consequenties hiervan zijn op voorhand onzeker en afhankelijk van toekomstige wet- en regelgeving, bestuurlijke ambities en afzonderlijke bestuursbesluiten.

Programma Waterveiligheid
Aanvullende financiële gevolgen kunnen voortkomen uit het toetsen van regionale en overige keringen en uit de voorbereiding van de volgende beoordelingsronde van de primaire waterkeringen. De omvang van deze werkzaamheden en de daaruit voortvloeiende onderzoeken wordt in de planperiode nader uitgewerkt en ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voorgelegd. Naar verwachting gaat het hierbij om incidentele en structurele uitgaven in de orde van grootte van enkele tonnen euro's in totaliteit.

De grootste financiële onzekerheden binnen dit programma hangen samen met de versterkingsopgave voor de primaire waterkeringen. Voor de versterking van de IJsselmeerdijk bevindt het project zich inmiddels in de realisatiefase en zijn de risico's beheersbaar geacht binnen de beschikbare project- en programmakaders. Voor de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk en de Oostvaardersdijk worden de financiële consequenties mede bepaald door de verdere uitwerking van de projecten, de landelijke programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en toekomstige besluitvorming. Ontwikkelingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma kunnen invloed hebben op planning, financiering en uitvoering van de dijkversterkingen. Zuiderzeeland houdt vooralsnog vast aan de huidige programmering en de wettelijke waterveiligheidsopgave en volgt de landelijke ontwikkelingen nauwgezet.

Programma Voldoende en Gezond
Aanvullende financiële gevolgen binnen het programma Voldoende en Gezond kunnen voortkomen uit de opvolging van de toetsing aan de regionale wateroverlastnormen, het uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid, de Kaderrichtlijn Water en het gebiedsproces bodemdaling. De uitkomsten van deze trajecten kunnen aanleiding geven tot beleidsaanpassingen, aanvullende maatregelen en investeringen in het watersysteem. De omvang van deze kostenontwikkelingen is op voorhand moeilijk te bepalen. Deze is niet alleen afhankelijk van de resultaten van onderzoeken en verkenningen, maar ook van bestuurlijke keuzes van het waterschap, de provincie en andere gebiedspartners. Afhankelijk van de gemaakte keuzes kunnen de financiële consequenties beperkt blijven of juist zeer substantieel zijn.

Ook investeringsbesluiten voor grote assets, zoals gemaal Wortman, kunnen financiële gevolgen hebben. Daarnaast kunnen nieuwe wettelijke verplichtingen, zoals de uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening en ontwikkelingen in wet- en regelgeving voor grondwateronttrekkingen, leiden tot aanvullende maatregelen en kosten. Ook de opvolging van de emissie-immissie toets, uitgevoerd door het Rijk, kan impact hebben. De financiële consequenties hiervan worden gedurende de planperiode nader uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd.

Programma Schoon en Gezuiverd
Aanvullende kostenontwikkelingen voor het programma Schoon en Gezuiverd kunnen voortkomen uit de groei van het afvalwateraanbod, de implementatie van de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater en maatregelen voor het verwijderen van microverontreinigingen. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot investeringen in transport- en zuiveringscapaciteit, aanvullende zuiveringsstappen en aanpassingen aan bestaande installaties. De omvang van deze investeringen is nog onzeker, maar kan oplopen tot tientallen miljoenen euro's en ook fors hogere jaarlijkse exploitatiekosten met zich meebrengen. Ook voor de IBA’s worden kosten verwacht, maar de omvang daarvan is afhankelijk van beleidskeuzes die naar verwachting nog in 2027, voorafgaand aan de WBP-planperiode, gemaakt worden.

Ook maatregelen op het gebied van circulariteit, energietransitie en het omgaan met netcongestie kunnen financiële gevolgen hebben. De uitwerking hiervan vindt plaats via afzonderlijke bestuursvoorstellen gedurende de planperiode. Daarbij geldt dat een belangrijk deel van deze ontwikkelingen voortvloeit uit nieuwe wettelijke verplichtingen, terwijl de snelheid waarmee aanvullende maatregelen worden genomen mede afhankelijk is van bestuurlijke ambities en toekomstige besluitvorming.

II. Overzichtstabellen inclusief wettelijke kaders

Programma Omgeving

We dragen vanuit onze watertaken bij aan maatschappelijke opgaven en beschermen de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem.

Tactisch doel	Wettelijke kaders en vastgesteld beleid	Maatregelen
1. Het waterbelang is leidend voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen, door inzet van onze kennis, instrumenten en vroegtijdige samenwerking met omgevingspartners.	**Wet- en regelgeving** ▪ Omgevingswet **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Nota Ruimte · Europese Water Resilience Strategy · Nationaal Waterprogramma · Regionaal Waterprogramma · Strategische Agenda Flevoland · Omgevingsvisie Flevoland · Gemeentelijke omgevingsvisies · Convenant toekomstbestendig bouwen **Beleid en strategie van het waterschap** · Watervisie · Agenda 'Water en bodem sturend' (verwacht in 2027) · Communicatiestrategie · Beleidskader Legger · Beleidsnota toezicht en handhaving **Juridische instrumenten van het waterschap** · Legger ▪ Waterschapsverordening · Onderhoudsverordening	Uitvoeren van de agenda 'water en bodem sturend', waarbij de principes water en bodem sturend worden vertaald naar beleid, regelgeving (waaronder de Waterschapsverordening) en instrumenten, zodat het waterbelang tijdig, expliciet en consistent wordt meegenomen in ruimtelijke keuzes en het gebruik van de ruimte (doorlopend).
		Uitvoeren van de vastgestelde communicatiestrategie, waarin speciale aandacht is voor het waterbewustzijn van onze inwoners en ondernemers (doorlopend).
		Verder ontwikkelen van omgevingsgericht werken, waarbij we zicht hebben op ruimtelijke en economische ontwikkelingen en onze inzet kunnen prioriteren op ontwikkelingen met de grootste impact op het water- en bodemsysteem (doorlopend).
		Vroegtijdig en gericht adviseren bij visie-, beleid- en planvorming van omgevingspartners, zodat het waterbelang en de mogelijkheden en grenzen van het water- en bodemsysteem in een vroeg stadium worden meegenomen in ruimtelijke en economische keuzes (doorlopend).
		Samenwerken via het samenwerkingsverband Samen maken we Flevoland om de Strategische Agenda Flevoland uit te werken, met specifieke aandacht voor de integratie van de pijler Robuust natuurlijk fundament (doorlopend).
		De legger, Waterschapsverordening en onderhoudsverordening, als omgevingsdocumenten, actueel en compleet maken en houden (doorlopend).
		Het beleid in het beleidshuis conform de eisen van de Omgevingswet publiceren (2030) en compleet en actueel maken en houden (doorlopend).
		Continueren en doorontwikkelen van vergunningverlening, toezicht en handhaving, zodat het waterbelang vroegtijdig en duurzaam wordt geborgd in ruimtelijke ontwikkelingen en naleving van regels wordt gewaarborgd (doorlopend).

2. Bij de uitvoering van onze watertaken wegen we maatschappelijke effecten mee en geven we invulling aan geldende kaders en doelstellingen.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Europese en Nederlandse Klimaatwet · Energiewet · Wet weerbaarheid kritieke entiteiten **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Europese Green Deal · Circular Economy Action Plan · Nationaal Programma Circulaire Economie · Regionale adaptatiestrategie · Omgevingsvisie Flevoland · DWA visie internationaal samenwerken · Regionale Energiestrategie Flevoland · Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie · Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen · Nederlandse Digitaliseringsstrategie **Beleid en strategie van het waterschap** · Energiestrategie · Klimaataanpak · Visie Circulariteit · Beleidskader Internationale samenwerking · Beleid watererfgoed · Participatie- en inspraakverordening · Programma Weerbaarheid en veerkracht (verwacht in 2027) · Crisisplan	Uitvoeren van de Energiestrategie, gericht op energieneutraliteit en verduurzaming van ons energieverbruik (doorlopend), en deze (weer) evalueren (2032). Uitvoeren van de geëvalueerde klimaataanpak, gericht op het verminderen van de klimaatimpact van het waterschap en ons voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering (doorlopend), en deze evalueren gericht op de tussendoelen van 2030 (2028). Implementeren en uitvoeren van de visie en uitvoeringsagenda circulariteit (doorlopend), en deze evalueren gericht op de tussendoelen van 2035 (2030). Actief deelnemen aan het samenwerkingsverband Klimaatadaptief Flevoland (KAF) en bijdragen aan de uitvoering van de Regionale Adaptatiestrategie Flevoland, zodat klimaatadaptatie wordt verbonden met ruimtelijke ontwikkelingen en andere maatschappelijke opgaven (doorlopend). Ontwikkelen van de bredewelvaartsanalyse als methodiek bij besluiten, zodat maatschappelijke effecten in het hier en nu en elders en later systematisch en integraal worden meegewogen (2028). Uitvoeren van onze internationale kennisagenda, aangesloten op de Dutch Water Authorities, ter versterking van kennisontwikkeling en taakuitvoering binnen het waterschap (doorlopend) en deze aanpak evalueren (2029). Uitvoeren van het beleidskader Internationale samenwerking, bijvoorbeeld de uitvoering van de Blue Deal Awash partnership (Ethiopië), als bijdrage aan VN Sustainable Development Goals en mondiale wateropgaven (doorlopend). Herzien van het beleid voor watererfgoed, zodat cultuurhistorische waarden en geschiedschrijving verankerd zijn in ons handelen en onze keuzes (2028). Structureel betrekken van belanghebbenden en de omgeving bij de voorbereiding van beleid en projecten, zodat maatschappelijke belangen en perspectieven worden meegenomen in keuzes (doorlopend). Uitvoeren van het programma weerbaarheid en veerkracht, gericht op het vermogen om de publieke kerntaken bij grootschalige verstoringen zo goed en zo lang mogelijk, met een minimum van 72 uur, zelfstandig voort te zetten (doorlopend). Onderhouden en verbeteren van onze crisisorganisatie (doorlopend), bijvoorbeeld door het uitvoeren van crisisoefeningen.

Programma Waterveiligheid

We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen

Tactisch doel	Wettelijke kaders en vastgesteld beleid	Maatregelen
1. De keringen verkeren in goede staat, nu en in de toekomst.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Omgevingsverordening **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Nationaal Waterprogramma · Regionaal Waterprogramma · Deltaprogramma · Kader zorgplicht primaire waterkeringen · Convenant veiligheid buitendijkse ontwikkelingen **Beleid en strategie van het waterschap** · Beleidsregels Waterkeringen · Beleidskader Legger · Klimaataanpak · Energiestrategie · Visie Circulariteit · Agenda Biodiversiteit **Juridische instrumenten van het waterschap** · Waterschapsverordening · Onderhoudsverordening · Legger	Beheren, onderhouden, monitoren en inspecteren van de keringen (doorlopend). Besluitvorming over renovatie van de Knarsluizen (2028). Het actueel houden van het waterveiligheidsbeleid waarbij nieuwe ontwikkelingen uit bijvoorbeeld het Deltaprogramma, landelijke kaders en eigen onderzoeken worden meegenomen (jaarlijks). Voldoen aan de zorgplicht voor de (primaire) keringen en dat aantoonbaar maken met de waterveiligheidsrapportage (jaarlijks). Opstellen uitvoeringsbeleid beheer en onderhoud waterkeringen, waarin bestaand beelid voor o.a. biodiversiteit wordt doorvertaald naar de uitvoering (2032). Opstellen beleid overige keringen (2028).

2. De keringen voldoen tijdig aan de gestelde veiligheidsnormen.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Omgevingsverordening · Richtlijn Overstromingsrisico's **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Kaders Hoogwaterbeschermingsprogramma · Deltaprogramma **Beleid en strategie van het waterschap** · Beleidsregel regels versterking of reconstructie van primaire waterkeringen **Juridische instrumenten van het waterschap** · Waterschapsverordening · Legger	Het toetsen van de regionale keringen (2029).
		Het toetsen van de overige keringen (2032).
		Beoordelen van de primaire keringen in de tweede landelijke beoordelingsronde overstromingskansen (LBO-2) (2034).
		Het continueren en verder ontwikkelen het eigen versterkingsprogramma richting 2050, waarin beoordeling, programmering en uitvoering in samenhang worden gestuurd (doorlopend). Het versterken van de IJsselmeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen (2030).
		Het versterken van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen (2033).
		Doorlopen van de verkenningsfase voor de versterking van de Oostvaardersdijk (2030).

Programma Voldoende en Gezond

We streven, binnen de grenzen van het water- en bodemsysteem, naar voldoende en gezond water voor de gebruiksfuncties en voor een goed functionerend ecosysteem

Tactisch doel	Wettelijke kaders en vastgesteld beleid	Maatregelen
1. Het watersysteem verkeert in goede staat en het beheer en onderhoud zijn zo ingericht dat waterkwantiteit, waterkwaliteit en biodiversiteit in samenhang worden afgewogen.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Europese Kaderrichtlijn Water · Besluit Kwaliteit Leefomgeving · Wet verbeterde implementatie Kaderrichtlijn Water · Natuurherstelverordening · Europese Richtlijn prioritaire stoffen · Grondwaterrichtlijn **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Europese Biodiversiteitsstrategie 2030 · Nationaal Waterprogramma · Stroomgebeidsbeheerplan 4 (2028-2033) · Regionaal Waterprogramma · Deltaprogramma · Omgevingsvisie Flevoland · Maatwerkovereenkomsten stedelijk water **Beleid en strategie van het waterschap** · Bestuurlijke uitgangspunten beheer en onderhoud · Agenda Biodiversiteit · Klimaataanpak · Energiestrategie · Visie Circulariteit · Beleidsregel peilbesluiten · Beleidsregel compensatie toename verharding en versnelde afvoer · Beleid inzake maaischouw, herprofileren en dempen sloten · Beleidsregel drijvende woningen · Beleidsregel voor dynamisch peilbeheer · Beleidsregel Grondwateronttrekkingen en infiltraties **Juridische instrumenten van het waterschap** · Waterschapsverordening · Onderhoudsverordening · Legger	Beheren en onderhouden van het watersysteem: de watergangen, de gemalen en de kunstwerken (doorlopend). Opstellen uitvoeringsbeleid beheer en onderhoud watersysteem: maaien van watergangen, baggeren en groot onderhoud (2032), waarin bestaand beleid wordt doorvertaald naar de uitvoering. Evalueren en waar nodig herzien van het grondwaterbeleid, zodat dit aansluit bij de ontwikkelingen in grondwatergebruik en de effecten daarvan op het grondwater (2031). Actualiseren van peilbesluiten om het waterbeheer aan te laten sluiten bij de situatie in de verschillende peilgebieden (doorlopend). Inpassen van de Agenda Biodiversiteit als vanzelfsprekend onderdeel van ons dagelijks werk (doorlopend). Opstellen beleidsregel sloten van derden over de maaischouw en het herprofileren van sloten (2028). Volgen van het implementatietraject Natuurherstelverordening van de provincie Flevoland en waar nodig aanpassen van onze eigen werkzaamheden (doorlopend). Beheersen en waar nodig bestrijden van (nieuwe) invasieve exoten om ongewenste effecten op het watersysteem en de waterkeringen te beperken (doorlopend). Bijdragen aan de landelijke doelstelling om muskus- en beverratten tot de landgrens terug te dringen (2034). Monitoring naar de aanwezigheid en verspreiding van de Amerikaanse rivierkreeft in het hoofdwatersysteem. Als de monitoringsresultaten hier aanleiding toe geven en aanvullende maatregelen zinvol en haalbaar zijn, stellen we een plan van aanpak op om de schade van de rivierkreeften aan ons watersysteem te beperken (2029). Het in beeld brengen van de aard en omvang voor de renovatie van gemaal Wortman (2030). Renovatie pompinstallaties gemaal Colijn (2029) en aansluitend gemaal Lovink (2030).

2. Het watersysteem en het gebruik daarvan sluiten zoveel mogelijk aan bij de veranderende omstandigheden als gevolg van klimaatverandering en bodemdaling.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Omgevingsverordening · Nationaal Bestuursakkoord Water **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Europese Water Resilience Strategy ▪ Nationaal Waterprogramma · Regionaal Waterprogramma · Deltaprogramma · Deltabeslissing Zoetwater · Omgevingsvisie Flevoland · Bestuursovereenkomst Watervedeling regio IJsselmeergebied **Beleid en strategie van het waterschap** · Uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid · Beleidsregel Wateraanvoer	Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid, gericht op bewustwording, zuinig omgaan met water, water vasthouden en het slim verdelen van water (2030). Uitvoeren van het project water slim verdelen voor brede welvaart naar uitbreiding van wateraanvoer, en op basis daarvan komen tot bestuurlijke besluitvorming over maatregelen en actualisatie van beleid (2028). Vertalen van de resultaten van de toetsing aan de regionale wateroverlastnormen naar maatregelen en beleidskeuzes, in afstemming met gebiedspartners (2028). Bijdragen aan het uitwerken van handelingsperspectieven voor bodemdalingsgebieden, door pilots en kennis over het watersysteem, binnen het gebiedsproces bodemdaling (2029).

3. De waterkwaliteit in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteitsdoelstelling en en ondersteunt de gebruiksfuncties.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Europese Kaderrichtlijn Water · Besluit Kwaliteit Leefomgeving · Wet verbeterde implementatie Kaderrichtlijn Water · Europese Zwemwaterrichtlijn · Nitraatrichtlijn actieprogramma · Besluit kwaliteit leefomgeving **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Nationaal Waterprogramma · Stroomgebiedsbeheerplan 4 (2028-2033) · Regionaal Waterprogramma · Actieplan Bodem en Water · Convenant toekomstbestendige gewasbescherming **Beleid en strategie van het waterschap** · Agenda Biodiversiteit · Visbeleid · Besluit KRW en SGBP4 (maatregelen van Zuiderzeeland) **Juridische instrumenten van het waterschap** · Waterschapsverordening	Uitvoeren van alle voor de KRW verplichte maatregelen (2033): · Onderzoek emissies regenwaterriolen. Afhankelijk van uitkomsten maatregelen in de lijn van de Afvalwaterketen KRW-proof (aanpak foutaansluitingen, riooloverstorten gemengde stelsels en hemelwaterriolen) (2028) · Onderzoek emissies overstorten. Afhankelijk van uitkomsten maatregelen in de lijn van de Afvalwaterketen KRW-proof (aanpak foutaansluitingen, riooloverstorten gemengde stelsels en hemelwaterriolen) (2028) · Vervangen gecreosoteerde oeverbeschoeiing tochten Noordoostpolder (2039). · Onderzoek aanwezigheid behandelde oeverbeschoeiing (gecreosoteerd of gewolmaniseerd hout) in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland (2028) en afhankelijk van uitkomsten vervangen. · Emissie-immissietoets AWZI's (2028). Afhankelijk van uitkomsten maatregelen in de lijn van de Afvalwaterketen KRW-proof (aanpak van indirecte lozingen). · Onderzoeken mogelijkheden inzet (ruimtelijk) juridische instrumentarium (2029). · Onderzoek optimaliseren Toezicht en handhaving (inclusief Afvalwater KRW proof i.v.m. lozingen op de riolering) (2029). · Onderzoek oorzaken achteruitgang totaal-fosforgehalte Hoge Vaart (2028). · Onderzoek afname doorzicht/algenontwikkeling onderbemaling Almere Stad (2030). · Onderzoek oorzaken achteruitgang vegetatietoestand (2028). · Onderzoek oorzaken achteruitgang macrofaunatoestand (2028). · Aanleg vispassage gemaal De Blocq van Kuffeler (2029). · Provincie en waterschap gaan na hoe de gemeentes verder te betrekken bij KRW-opgaves en hun handelingsperspectief (doorlopend).
		Onderzoek naar de mogelijkheid om slecht functionerende vispassages te herstellen (gedurende planperiode) (doorlopend).
		Benutten van kansen om vispassages aan te leggen (doorlopend).
		Evalueren van het Actieplan Bodem en Water samen met de agrarische sector en de provincie (2028).
		Uitvoeren van het huidige plan van aanpak nieuwe stoffen (o.a. monitoring ZZS, onderzoek ZZS in rioolstrengen, onderzoek in- en effluent AWZI's, onderzoek bronnen PFAS) (doorlopend).
		Actualisatie van het plan van aanpak nieuwe stoffen (2028).
		Monitoring van de kwaliteit van het ondiepe grondwater via meetnet (doorlopend).

Programma Schoon en Gezuiverd

We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken

Tactisch doel	Wettelijke kaders en vastgesteld beleid	Maatregelen
1. We zorgen dat alle onderdelen van de afvalwaterketen functioneren en dat het geproduceerde effluent schoon is.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Omgevingsverordening · Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater · Europese Kaderrichtlijn Water · Besluit activiteiten leefomgeving · Besluit kwaliteit leefomgeving **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Nationaal Bestuursakkoord Water · Zorgplicht huishoudelijk afvalwater **Beleid en strategie van het waterschap** · Integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland · Bestuurlijke uitgangspunten beheer en onderhoud · Beleidskader bedrijfsafvalwater · Beleidskader beheer persleidingen · Beleidsregel directe lozingen afvalwater van huishoudelijke aard in het buitengebied (herziening in 2027) **Juridische instrumenten van het waterschap** · Waterschapsverordening · Vergunningsvoorschrift	Beheren en onderhouden van de bestaande installaties van zuiveringen, rioolgemalen en persleidingen (afvalwaterketen) (doorlopend). Evalueren van het persleidingbeheerplan en doorvertalen naar een geactualiseerde aanpak voor beheer en vervanging van persleidingen (2028). Deelnemen aan het kennisnetwerk Professioneel Afvalwatertransport en toepassen van relevante inzichten en aanbevelingen in het beheer van het afvalwatersysteem (doorlopend). Implementeren en uitvoeren van nieuw beleid buitengebied (IBA's) (2033). Verkennen en doorvertalen van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater naar ons waterschap (2028). Verkennen van de mogelijkheden om de effecten van netcongestie te beperken, zodat de continuïteit van de afvalwaterketen ook onder toenemende druk op de energievoorziening geborgd blijft (doorlopend).

2. De kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijk verdeeld, doordat de discrepantie per zuiveringskring onder de 15% komt of blijft.	**Beleid en strategie van het waterschap** · Integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland · Beleidskader bedrijfsafvalwater	Uitvoeren metingen en monitoren zuiveringskringen (doorlopend).
		Invulling geven aan het Plan van Aanpak Indirecte Lozingen (bedrijfsmatige lozingen) van de Omgevingsdienst, in samenwerking met Omgevingsdienst en gemeenten (doorlopend).

3. De afvalwaterketen kan de verwachte ontwikkeling van het afvalwateraanbod verwerken en levert een aantoonbare bijdrage aan het verminderen van microverontreinigingen in het oppervlaktewater.	**Wet- en regelgeving** · Omgevingswet · Waterschapswet · Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater · Europese Kaderrichtlijn Water **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Bestuursakkoord Water · Afvalwaterakkoorden met gemeenten · Landelijke visie, strategie en uitvoeringsagenda voor de waterketen richting 2050 **Beleid en strategie van het waterschap** · Integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland	Jaarlijkse uitvoeringsagenda's afvalwaterakkoorden (incl. afvalwaterprognoses) opstellen en uitvoeren (doorlopend).
		Uitbreiding afvalwatersysteem voor verwachte capaciteitsvraag voor de zuiveringskringen Almere, Zeewolde, Dronten en Tollebeek (doorlopend).
		Besluitvorming over het doorvertalen en opschalen van de pilot DEX-filter naar full-scale toepassing op AWZI Lelystad (2028).
		Onderzoek naar nazuivering micro’s en medicijnresten met een natuurlijk systeem op AWZI Zeewolde (2029).
		Bepalen vervolgaanpak verwijderen micro’s en medicijnresten overige AWZI’s (2033).

4. De afvalwaterketen is een bron van herbruikbaar water, energie en grondstoffen en verlaagt zijn klimaatimpact door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.	**Wet- en regelgeving** · Klimaatwet · Europese richtlijn stedelijk afvalwater **Bestuurlijke kaders en afspraken** · Landelijke visie, strategie en uitvoeringsagenda voor de waterketen richting 2050 **Beleid en strategie van het waterschap** · Integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland · Visie Circulariteit · Agenda Biodiversiteit · Energiestrategie · Klimaataanpak · Slibstrategie	Nemen van maatregelen om de circulariteit in de waterketen te vergroten, als onderdeel van de visie circulariteit, zoals het verminderen ingekochte hulpstoffen; het gebruiken van hulpstoffen van gebruikte, secundaire herkomst of biobased; en het terugwinnen van grondstoffen (doorlopend).
		Evaluatie van celluloseinstallatie Zeewolde en besluit over inzet op andere AWZI's (2028).
		Ontwikkelen van beleid voor hergebruik van effluent voor proceswater (2028).
		Bepalen van de haalbaarheid met business(value)case voor groengas voor AWZI’s Dronten en Tollebeek (2030).
		Uitvoeren van aanpassingen aan AWZI’s om lachgas (50%) en methaan (80%) te verwijderen (2030)
		Werken aan nieuwe sanitatieconcepten samen met bedrijven, overheden en het drinkwaterbedrijf (doorlopend), bijvoorbeeld Waterlab.
		In de slibverwerking werken we samen met HVC met betrekking tot de terugwinning en circulaire toepassing van fosfaat en CO2 (doorlopend).